

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Kateřina Marková

Británie a „barevná“ (neevropská) imigrace

1948 - 1971

Bakalářská práce

Praha 2007

Autor práce: **Kateřina Marková**

Vedoucí práce: **Mgr. Jan Váška**

Oponent práce: **PhDr. Zuzana Kasáková**

Datum obhajoby: **2007**

Hodnocení: **Velmi dobře**

Bibliografický záznam

MARKOVÁ, Kateřina. *Británie a „barevná“ (neevropská) imigrace 1948 – 1971*. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií, 2007. 43 s. Vedoucí diplomové práce Mgr. Jan Váška

Anotace

Bakalářská práce „Británie a „barevná“ (neevropská) imigrace 1948 – 1971“ pojednává o imigraci z karibské oblasti a indického subkontinentu do Velké Británie. Je vymezena rokem 1948, který se datuje jako počátek masové imigrace do Spojeného království a rokem 1971, kdy byl vydán poslední ze zákonů, které omezují imigraci. V tomto období přišlo do země 2, 3 milionu obyvatel nebritského původu – jak z Evropy, tak především z bývalých kolonií. To vyvolalo v původních obyvatelích vlnu reakce – především ve formě diskriminace a rasismu. Oba jevy se vyskytovaly jak u řadových obyvatel, tak u politiků, kteří témata přistěhovalců používali ve svých projevech.

Na druhou stranu ale noví přistěhovalci ovlivnili původní obyvatele ostrovů, především v oblasti kultury.

Annotation

Bachelor thesis “Britain and “coloured” (non-European) immigration 1948 – 1971” deals with immigration from Caribbean and Indian subcontinent to the Great Britain. It is limited by the year 1948, which is the symbol of the mass immigration to the United Kingdom, and the year 1971, when the last Commonwealth Immigrants Act was enacted. In this time period, 2,3 million immigrants came to Britain – from Europe, but mostly from the former colonies. It was followed by the reaction of the “indigenous” people – mainly discrimination and racism. Both events occurred also by politicians, who used the topic of immigration for their speeches.

On the other side, also new inhabitants influenced people from Islands, mostly in culture.

Klíčová slova

Imigrace, Velká Británie, Zákony zakazující diskriminaci na základě rasové příslušnosti, Zákony zakazující imigraci, kulturní ovlivnění, diskriminace, asimilace

Keywords

Immigration, Great Britain, Race Relations Acts, Commonwealth Immigrants Acts, cultural influence, discrimination, assimilation

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně a veškeré použité prameny uvádím v poznámkách pod čarou a v seznamu literatury. Současně dávám svolení k tomu, aby tato diplomová práce byla umístěna v Ústřední knihovně UK a používána ke studijním účelům.

V Praze dne 20. června 2007

Kateřina Marková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala Mgr. Janu Váškovi za jeho připomínky a komentáře, bez kterých by tato práce nevznikla. Dále mé poděkování patří Akimu Kalliomäkimu za pomoc při výběru knih na University of Helsinki.

Obsah:

1. Úvod.....	8
2. Analýza literatury.....	9
3. Politická situace po druhé světové válce	11
3.1. British Nationality Act.....	13
4. Přesun obyvatel do Británie	15
4.1. Migrační vlny před válkou.....	15
4.2. Migrace po válce.....	17
5. Hlavní skupiny přistěhovalců	21
5.1. Karibik	22
5.2. Asiaté – Indové a Pákistánci.....	23
5.3. Irové.....	25
6. Přistěhovalectví jako politické téma	25
6.1. Commonwealth Immigrants Acts	28
6.1.1. Commonwealth Immigrants Act 1962.....	28
6.1.2. Dodatek z roku 1965.....	29
6.1.3. Commonwealth Immigrants Act 1968.....	30
6.1.4. Commonwealth Immigrants Act 1971.....	31
6.2. Zákony zakazující diskriminaci na základě rasové příslušnosti	32
6.2.1. Race relations Act 1965.....	32
6.2.2. Race relations Act 1968.....	32
6.2.3. Race Relations Act1976	33
7. Dopady imigrace na společnost	34
7.1. Negativní reakce	35
7.1.1. Potoky krve.....	36
7.1.2. Diskriminace.....	37
7.2. Pozitivní dopady	38
7.2.1. Gastronomie.....	38
7.2.2. Karneval.....	39
7.2.3. Hudba.....	40
7.2.4. Náboženství.....	40
7.3. Reflexe.....	41
8. Neběloši a jejich vstup do vysoké politiky	42
9. Závěr	42
10. Summary.....	44
Použitá literatura	46

1. Úvod

Migrace a přesun obyvatel je neoddelitelnou součástí lidských dějin. Již z raných dob máme důkazy, že národy nezůstávaly na jednom místě. To samé se dělo s Británií – lidé migrovali ze svých zemí do Británie, ale i z Británie, po celá staletí. Až do 20. století bylo Spojené království považováno spíše za zemi emigrace, ne imigrace - kromě případu Irska v 19. století. V historii Británie tak můžeme rozeznat tři hlavní vlny imigrace:¹

- Irové ve 40. letech 19. století
- Židé před druhou světovou válkou
- Obyvatelé zemí „nového Commonwealthu“ po druhé světové válce

Nicméně až po druhé světové válce se z migrace stalo jedno z velkých témat. Během rozpadu koloniálních říší (a to nejen v případě Británie) čelila mateřská země národně osvobozeneckému hnutí v koloniích, po kterém často následovala nezávislost. Poté byly bývalé koloniální mocnosti nuceny řešit nový problém – masový příchod imigrantů z bývalých závislých území, kteří hledali ve své mateřské zemi útočiště před nově vzniklou situací ve své domovině. Dříve či později byly všechny země, které měly koloniální državy, nuceny prosazovat imigrační zákony a stejně tak se všechny potýkaly s rasismem a diskriminací.

Británie byla vždy rasově tolerantní – vyplývalo to z jejího postavení jakožto koloniální mocnosti, kdy pod svou správou měla i země, jejichž obyvatelé byli jiné barvy pleti. To se ale změnilo, když se začal počet přistěhovalců s tmavou barvou pleti zvyšovat. Tolerance byla odsunuta do pozadí a do popředí nastoupily problémy, které se týkaly vzájemného soužití.

„*If you're white, you're alright.*“² Toto heslo by se mohlo zdát příhodné pro reakci většiny obyvatel. Ti měli velmi často předsudky. Nechtěli, aby se jejich tradičně bílá země stala najednou multikulturní. Proto vznikaly nepokoje, které byly rasově motivovány, ale i kulturní akce, které měly přiblížit cizí kulturu domácím Britům. Jak velkou má toto motto vypovídající hodnotu o situaci, která v Británii v padesátých a šedesátých letech panovala?

Budu se zabývat tématem, ve kterém se zamyslím, jak Británie reagovala na příliv nových obyvatel, především s tmavou barvou pleti, ačkoli největší skupinou, která

¹ COLEMAN, David. U.K. Statistics on Immigration Development and Limitations. s. 1139.

² EVANS, Peter. Immigration: British Style. *Transition*, roč. 10 (1971), č. 40, s. 42.

přišla, byli Irové. Británii jsem si vybrala proto, že její chování vůči bývalým obyvatelům je naprosto odlišné od ostatních koloniálních říší. Británie totiž umožnila koloniím nezávislost, nicméně obyvatelé těchto zemí stále měli britské občanství, a to především díky zákonu British Nationality Act z roku 1948. Právě tento zákon si později musela několikrát vyčítat, když proti nově příchozím nemohla zpočátku uplatňovat žádné imigrační politiky, protože tito nově příchozí vlastně imigranti nebyli – měli britské pasy, proto jim nemohl být zpočátku upřen příchod.³

Časově jsem svoji práci vymežila v období od druhé světové války, respektive od roku 1948, který se datuje jako počátek imigrace, až do roku 1971, kdy byl vydán poslední z imigračních zákonů. Tuto situaci však nelze vytrhnout z kontextu, proto naznačím i stručný politický vývoj po válce a imigrační situaci před válkou – především pro srovnání, jak se situace změnila.

Další část bude popisovat skupiny přistěhovalců – zaměřím se především na imigranty z Karibiku a indického poloostrova. Poté nastíním dopady a reakce ve Velké Británii – především politické reakce a právní opatření, jako byly již zmiňované zákony, ale i zákony, které měly upravovat vztahy mezi jednotlivými etnickými skupinami, dále výroky politiků a formování politických stran a hnutí. Na druhou stranu imigranti nebyli a nejsou jen přítěží, neboť i oni ovlivnili britskou kulturu, a to především v oblasti hudby, gastronomie a pouličních karnevalů.

2. Analýza literatury

Ke své práci jsem použila jak česky, tak anglicky psanou literaturu. Mnohem větší výběr byl v angličtině, a to nejen články v databázích, ale i knihy. Vzhledem k tomu, že hodně knih je v České republice nedostupných, využila jsem studijního pobytu *Erasmus* v Helsinkách k vyhledání potřebné literatury.

Z Helsinek pochází knihy, které jsem ocenila při psaní práce nejvíce. Jedná se především o sborník *Black Experience and the Empire*.⁴ Publikace je součástí řady *The Oxford History of the British Empire* a celá je věnována problematice obyvatel tmavé pleti – jak z Afriky, tak z Karibiku. Dá se zde najít souhrn mnoha témat: zákonodárství, dekolonizace v jednotlivých částech, reakce bílých obyvatel na příchod imigrantů, ale

³ To se stalo již v případě lodi *Empire Windrush* roku 1948. Poslanci ji původně nechtěli vpustit do země, ale cestující byli z Jamajky, měli britský pas, proto jim vstup nemohl být upřen.

⁴ MORGAN, Philip; HAWKINS Sean. *Black Experience and the Empire*. Oxford: Oxford University Press, 2004.

i pohled na Británii z pohledu nově příchozích. Nejvíce jsem využila kapitoly *The Black Experience in Twentieth-Century Britain*,⁵ *The Black Experience in the British Caribbean in the Twentieth Century*⁶ a *Commonwealth Legacy*.⁷

Dalším titulem je almanach *Black British Culture and Society*.⁸ Zde jsou zmiňovány aspekty imigrace jako reakce vlády (především legislativní opatření), kriminalita a s ní spojené předsudky, problémy v bydlení, aj. Jedna z kapitol – o historii karnevalu v Notting Hill a o karibské komunitě v Británii - pochází z pera Claudie Jonesové, „duchovní zakladatelky“ této multikulturní akce.

Poslední zdroj, který jsem si dovezla z Finska a který mi též připadá zdařilý, je *Twentieth – Century Britain: Economic, Social and Cultural Change*,⁹ především kapitola s názvem *Immigration and „Race Relations“ in Postwar British Society* od Tonyho Kushnera. Ačkoli se jedná spíše o literaturu pro širší veřejnost, zdála se mi tato kniha dobře použitelná, neboť srovnává život jak komunit mezi sebou (především Iry a imigranty z „nového Commonwealthu“), tak proměny komunit v průběhu let a místa jejich usídlení.

Z literatury, kterou jsem našla v českém jazyce, bych zmínila knihu *Impérium*,¹⁰ která se mi jevila jako podařený "životopis" Commonwealthu. Popisuje Společenství od americké revoluce do roku 1994, kdy byl v Jihoafrické republice zvolen černošský prezident Nelson Mandela a skončila tak politika apartheidu. Autor Denis Judd je profesorem dějin Britského impéria a Společenství na londýnské univerzitě, tudíž je dílo podrobné, ale velmi čtivé.

Přínosná byla i *Evropa v pohybu*,¹¹ která pojednává o migraci v Evropě v posledních dvou staletích. Kniha je srozumitelná, dobře členěná, zmiňuje všechny země, které přišly o koloniální panství a jejich následnou situaci a doprovodné jevy, jako je diskriminace, pracovní migrace, jak se migrace promítla v politických tématech a zákonech.

⁵ Autorem této stati je Winston James.

⁶ Autorem je Howard Johnson.

⁷ Autorem je David McIntire.

⁸ OWUSU, Kwesi. *Black British Culture and Society*. London: Routledge, 2000.

⁹ JOHNSON, Paul. *Twentieth – century Britain: Economic, Social and Cultural Change*. London: Longman, 1998.

¹⁰ JUDD, Denis. *Impérium*. Praha, 1999.

¹¹ BADE, Klaus. *Evropa v pohybu*. Praha: Lidové noviny, 2005.

Kniha *The British population*,¹² zahrnuje změny v britské populaci podrobněji od 18. století až do konce 20. století. Zabývá se všemi demografickými ukazateli, jako je porodnost, úmrtnost, sňatkovost, rozvodovost, zaměstnání, vnitro- a mezistátní migrace. Kniha obsahuje též mnoho tabulek, grafů a map, které jsou přínosné pro porovnání určitých faktorů, a které jsem použila.

Z článků, které jsem našla v elektronických databázích, bych zmínila článek od Oscara Gishe,¹³ týkající se imigrace tmavých obyvatel do Británie v letech 1955 – 1968, ale i přistěhovalcům obyvatel bílé pleti. Zde jsem ocenila příklady konkrétních migračních vln, situaci po přijetí Immigrants Act 1962 a číselné údaje, které jsem čerpala především z tohoto textu.

Kapitolu z knihy *Anti-Immigrantism in Western countries*¹⁴ bych hodnotila jako dobré zhodnocení celkové situace od počátku přistěhovalců až do dnešních dnů. Zaujal mě úryvek, který pojednává o propojení přítomnosti barevných s údajně zvyšující se kriminalitou.

3. Politická situace po druhé světové válce

Po druhé světové válce propukla především v Africe a Asii snaha o nezávislost na koloniálních mocnostech, což vedlo ke vzniku nových států. Během dvou desetiletí se přibližně třetina světové populace vymanila z koloniální nadvlády.¹⁵ K tomuto kroku muselo dříve či později dojít, neboť obyvatelé britského původu tvořili jen nepatrnou část, navíc ani nábožensky neměli převahu, nejsilnějším náboženstvím se stal hinduismus a islám.

Je důležité si uvědomit, co k dekolonizaci vedlo. Hlavními důvody byla slabost Británie (ale i ostatních koloniálních mocností). Nebyla to jen ekonomická slabost, neboť i lidé byli po válce vyčerpáni. S touto příčinou je spojen i argument nedostatku politické vůle. Británie nepodnikla žádné vojenské kroky, aby si kolonie udržela. Tím se liší například od Francie, která si chtěla impérium zachovat, proto vedla v Indočíně válku za udržení svého panství. Obrovskou roli také hrál fakt, že národy v impériu se

¹² COLEMAN, David. *The British Population: Patterns, Trends, and Processes*. Oxford University Press, 1992.

¹³ GISH, Oscar. *Color and Skill: British Immigration, 1955 - 1968*. in: *International Migration Review*, roč. 3 (1968) č.1.

¹⁴ DOTY Roxanne Lynn. *Anti-Immigrantism in Western Democracies. Statecraft, Desire, and the Politics of Exclusion*. London, 2003.

¹⁵ PLECHANOVÁ, Běla. *Kapitoly z dějin mezinárodních vztahů 1941 - 1995*. Praha: Institut pro středoevropskou kulturu a politiku, 1997, s.171, neplatilo to pouze na britské impérium, ale na všechny koloniální mocnosti.

začaly emancipovat, tudíž chtěly nezávislost na Británii. Jedním z faktorů byla i angažovanost velkých mocností, zvláště Sovětského svazu a Spojených států, které oznámily konec éry imperialismu. Amerika si rozpadem evropských koloniálních říší chtěla zajistit možnost obchodního vstupu do těchto států. Proto Roosevelt slíbil koloniím právo na sebeurčení, jak je to obsaženo v Atlantické chartě. Toto jednání se nelíbilo Churchillovi. Ten by uvítal aplikovat koncept práva na sebeurčení jen v evropském měřítku – na státy, které byly okupovány zeměmi Osy.¹⁶ Sovětský svaz podporoval rozpad především kvůli oslabení západoevropských mocností.

I část britských obyvatel požadovala demokracii a nárok na sebeurčení těchto národů. Velkým mezníkem se také stal pád Singapuru 1942,¹⁷ kde námořní základna byla vydána bez jakéhokoli protestu Japoncům, což mělo za následek postupný úpadek říše, a to nejenom britské. Koloniální správa zde byla naprosto zničena, což mnohé státy viděly jako „selhání božské mise“ (*Failure of a divine mission*).¹⁸ Loajalita se tak začala hroutit, ruku k dílu přiložilo i Japonsko, které agitovalo proti Západu a podporovalo tak emancipační hnutí.

Další faktor, který vedl k zániku, byl fakt, že v průběhu války poskytly kolonie Británii jak lidský potenciál, tak průmyslové výrobky, potraviny a suroviny, což vedlo například v Indii ke vzpourám za nezávislost.

V Asii byl proces dekolonizace bouřlivý, proti evropským imperiálním mocnostem zde byla organizována povstání. V případě Indie se snažila Británie zachovat přímou kontrolu, proto jí byl slíben status *dominia*, což odmítla, a z tohoto důvodu rozhodla britská vláda v únoru 1947 o nezávislosti. V srpnu 1947 byla země ještě rozdělena na dva státy - hinduistickou Indii a muslimský Pákistán.¹⁹ Dodnes stále není vyřešen spor o Kašmír. Tato provincie je sice muslimského vyznání, byla ale připojena k Indii. Část neobydleného území si nárokuje i Čína. Náboženské rozpory panovaly i v jiné bývalé britské kolonii, na Cejlonu, mezi buddhistickými Sinhálci, kteří byli ve většině a hinduistickými Tamily.

¹⁶ ALBERTINI, Rudolf von. The Impact of Two World Wars on the Decline of Colonialism. *Journal of Contemporary History*, roč. 4 (1969), č. 1, s. 28.

¹⁷ V Singapuru bylo nuceno kapitulovat přes 60 000 britských a indických vojáků, velmi tak utrpěla morální prestiž impéria.

¹⁸ ALBERTINI, Rudolf von. The Impact of Two World Wars on the Decline of Colonialism. s. 28.

¹⁹ Pákistán se skládal ze čtyř provincií na západě a dvou na východě, přičemž tyto dvě části od sebe ležely vzdáleny přes 1600 kilometrů mezi nimi se rozprostírala Indie. Spor byl vyřešen roku 1971 vznikem Bangladéše.

V případě Afriky byl postup trochu jiný. Zatímco v Asii už nezávislé státy už 10 let existovaly, v Africe stále panoval kolonialismus, který ovládal téměř celý kontinent.²⁰ Většina států dosáhla nezávislosti na počátku šedesátých let, právem se roku 1960 říká "rok Afriky". Objevily se zde ale problémy vztahů mezi bělochy a černochy, kteří byli ve většině. Právo na sebeurčení začaly africké státy požadovat až po vzoru Asie. Na rozdíl od Asie zde vše proběhlo klidněji. Jelikož zde měla britská vláda čas, postupně integrovala do správy domácí obyvatelstvo. V Africe byla charakteristickým rysem dekolonizace politika ústupků a kompromisů, které měly modernizovat vztahy mezi Británií a kolonií. Bylo zavedeno všeobecné hlasovací právo, místní obyvatelé mohli získat i tituly ministrů. "Typický Afričan, který dosáhl tohoto postavení, byl charismatický vůdce, vzdělaný v Evropě, působící po léta jako agitátor boje za nezávislost, za což strávil často řadu let ve vězení, nežli získal legální možnost postavit se do čela hnutí či strany usilující o nezávislost"²¹. První zemí, která získala nezávislost na Británii, byla roku 1957 Ghana, dříve Zlatonosné pobřeží. Británie si díky této pomalé cestě k nezávislosti udržela ve většině bývalých kolonií vliv (s výjimkou Keni).

Problémem se stala Jižní Rhodesie, kde roku 1965 vyhlásila bílá menšina v čele s Ianem Smithem jednostrannou nezávislost. Byly použity pouze ekonomické sankce, které nebyly účinné, jelikož Jižní Rhodesii pomáhala Jihoafrická republika. Teprve roku 1979 bílá vláda kapitulovala a do čela se postavil Robert Mugabe, který se stal předsedou vlády Zimbabwe. Roku 2003 Zimbabwe opustilo Commonwealth, jelikož ostatní členské státy již nebyly ochoty přihlížet neustálému porušování lidských práv.

3.1. British Nationality Act

Velmi důležitým dokumentem po druhé světové válce se stal Zákon o britské státní příslušnosti, British Nationality Act, z roku 1948. Základním principem tohoto ustanovení je zaručení britského pasu všem obyvatelům Společenství. British Nationality Act byl reakcí na Zákon o kanadském státním příslušenství (Canadian Citizenship Act) z roku 1946, který "obsahoval zárodek nového, i když volnějšiho, společného statusu."²²

²⁰ Po ukončení druhé světové války byly v Africe pouze 4 nezávislé státy - Egypt, Etiopie, Libérie a Jihoafrická unie.

²¹ PLECHANOVÁ, Běla. Kapitoly z dějin mezinárodních vztahů 1941 - 1995. s.179.

²² WILSON, Robert. Commonwealth Citizenship and Common Status. *The American Journal of International Law*, roč. 57 (1963), č. 3. s.567.

Do té doby měli všichni lidé v impériu pouze jeden status: *British subject*²³ (britský poddaný). Bylo rozhodnuto, že Británie a dominia schválí legislativu, kde definuje pojem "občan", který bude zároveň i *British subject* (tento status stále zůstal v platnosti). Byl vytvořen i termín "Občan spojeného království a kolonií" (*Citizen of the United Kingdom and Colonies*), což zahrnovalo všechny *British subjects*, kteří byli původem spojeni s Británií nebo koloniemi.

Vzhledem k tomu, že Irsko se od Commonwealthu k 18. dubnu 1949 odpojilo, byla provedena speciální opatření k možnému zachování statutu *British subject*, který 1. ledna 1949 zanikl. Pokud o něj Irové dodatečně požádali,²⁴ byl jim navrácen. Obnoven jim byl i v případě, že získali občanství v jakémkoli státě Společenství.

V dodatku tohoto zákona byly ještě dvě kategorie. První, „britský poddaný bez občanství“ (*British Subject without the citizenship*),²⁵ byla přechodná. Tento pojem nebyl nový, objevil se už u Indiánů v Americe než se stali občany v plném politickém smyslu (samozřejmě bez přívlastku britský). Sem patřili lidé, kteří nikde nedosáhli státní příslušnosti a byli tak *stateless*²⁶, dokud nezískali kdekoli občanství (i v jiných zemích).

Druhou kategorií se staly „chráněné osoby“ (*British protected persons*).²⁷ Sem spadali obyvatelé protektorátů nebo chráněných území, která byla dle zákona považována za cizí zemi, a tak jim nemohl být udělen status *British subject*.

Státní občanství mohli nově příchozí získat buď po 5 letech pobytu v Británii, nebo sňatkem. *British Protected Persons* nesměli v Británii volit, ani zastávat žádný veřejný úřad, dokud se nestali občany.

British Nationality Act obsahoval ještě společnou doložku (*common clause*),²⁸ která vytvořila i pojem „Občan Commonwealthu“ (*Commonwealth citizen*),²⁹ což bylo

²³ Tento pojem byl zrušen zákonem British Nationality Act roku 1981 (v platnost vstoupil roku 1983), ten byl nahrazen termínem "" „Občan Commonwealthu“ (*Commonwealth citizen*) Navíc se občanem Británie od této doby mohl stát jen ten, kdo se ve Spojeném království narodil a ten, kdo měl alespoň jednoho rodiče původem z Británie.

²⁴ O tento status mohli požádat pouze v případě, že se jich týkal jeden ze tří následujících případů. Hlavní podmínkou však bylo narození před rokem 1949.

- před 1. 1. 1949 pracovali v britských službách pod vládou Velké Británie
- vlastnili britský pas
- spojení původem s Velkou Británií, protektorátem nebo kolonií

²⁵ Sem spadaly například osoby, které se narodily před rokem 1949 v Irsku, pokud nepožádali o obnovení statutu *British subject* a pokud hned nezískali irské občanství.

²⁶ Úmyslně jsem nechala tento termín, neboť dobře vystihuje člověka bez státní příslušnosti.

²⁷ Tento pojem nahradil dřívější *Royal Prerogative British Protected Persons*, používaný od roku 1934. Do této kategorie spadali lidé, kteří se narodili v protektorátu nebo chráněném území bez národnostního zákona.

vytvořeno pro obyvatele, kteří se narodili před rokem 1949 v Indii, Irsku, zámořských teritoriích (Bermudy, Gibraltar, atd.), Hong Kongu, Keně a i jiných britských kolonií. Tento status byl přeformulován v British Nationality Act z roku 1981 a dnes má jen symbolickou, sentimentální funkci.

4. Přesun obyvatel do Británie

Jak jsem se zmiňovala již v úvodu, imigrace se stala velkým tématem až po druhé světové válce. Ačkoli jsem svoji práci časově vymezila až po druhé světové válce, v krátkosti zmiňuji i předválečnou situaci.

4.1. Migrační vlny před válkou

Co se obyvatel Karibiku týče, migrovali do Británie po celé 20. století, ačkoli před rokem 1948 to byl jen malý počet. Před první světovou válkou do Británie přijížděli především studenti a námořníci, kteří se usazovali v přístavech, kde tvořili komunity.

V průběhu první světové války pracovali v průmyslu, především v oblasti přístavů a ve velkých městech, přijely i ženy, které pomáhaly v nemocnicích jako sestry. Dohromady během války připlulo 15 tisíc obyvatel Karibiku a ačkoli je toto číslo zanedbatelné, zvedl se proti nim odpor obyvatel světlé barvy pleti.³⁰ Po válce jim ale byl často dána výpověď z továren, kde pracovali, jelikož jejich místa zaujali bílí muži, kteří tuto práci zastávali před válkou, případně nová generace. To se dělo i v přístavech, kde Svaz námořníků agitoval proti zaměstnávání tmavých cizinců.

²⁸ Některé státy přijaly tuto doložku i do ústavy, jako Sierra Leone a Nigerie, některé jen zčásti, ale nestalo se, že by nějaká země považovala občana jiné země Commonwealthu za cizince. Například v Pákistánu byl cizinec ten, kdo nebyl občanem Pákistánu nebo Commonwealthu, v Jihoafrické unii to bylo doplněno ještě občanem Irsko.

²⁹ To, že byl člověk občanem Commonwealthu, ho zavazovalo jak právy, tak i povinnostmi. V článku Commonwealth Citizenship and Common Status je zmiňována vojenská služba. Občan Společenství mohl být odveden kdekoli na světě v členském státu, i když mezinárodní právo zakazuje odvod neobčanů. Určujícím ale bylo, že státy této instituce se shodly, a tak bylo dotyčnému propůjčeno občanství toho určitého státu, aby nebyl cizincem. Dalším problémem se stal výkon soudní pravomoci za exterritoriální přestupek. Žádná specifická opatření v zákonech o občanství nebyla. Dle British Nationality Act nebyli občané ostatních států Commonwealthu odpovědní ve stejné míře jako občané Británie za čin, kterého se dopustili mimo Británii. Stejně odpovědní by byli tito "cizinci" pouze v případě, že by tento přestupek byl stejně postižitelný v juridickém státu, kterého je tento člověk občanem. Podle podobného klíče se řídila většina států, výjimkou byla Kanada, která soudila všechny jako kanadské občany.

³⁰ JOHNSON, Howard. *The Black Experience in the British Caribbean in the Twentieth Century*. In: MORGAN, Philip; HAWKINS Sean. *Black Experience and the Empire*. Oxford: Oxford University Press, 2004, s. 334.

Tito tmaví obyvatelé ale v Británii velmi často zůstali, především v Liverpoolu, Cardiffu a Londýně, kde ale (ve všech těchto městech) proběhly mezi lety 1919 až 1921 rasové nepokoje.

Nepokoje spojené s agitací proti jejich zaměstnání způsobily jejich odchod (pokud na něj měli finanční prostředky), případně chudobu. Dobře na to poukazuje případ, kdy roku 1936 bylo v Cardiffu propuštěno 690 pracovníků doků. Z těchto 690 zaměstnanců bylo 599 tmavé pleti.³¹

Během druhé světové války bojovalo 10 tisíc obyvatel Karibiku po boku Spojenců, především v britské Royal Air Force.³² Na tyto vojáky bylo nahlíženo bez předsudků a je velmi zajímavé, že jediný rasismus a utlačování, se kterým se setkali, pocházel ne ze strany Britů, ale ze strany bílých Američanů. Ti byli zvyklí na segregaci v americké armádě, což v Británii neplatilo. Většina vojáků, která v Británii sloužila, se po válce vrátila zpět domů. Zde ale našli zdevastovanou ekonomiku a na druhé straně Atlantického oceánu volala Británie po pracovní síle. Proto se hodně těchto lidí (a spousta dalších, kteří chtěli v Británii pracovat) rozhodlo po několika letech do Británie navrátit.

Ačkoli se ve své práci imigrantům z Irska věnuji jen okrajově, zmíním i jejich přistěhovaleckou vlnu před válkou. Hlavní vlna nastala již v 19. století, ve 40. letech, po hladomoru, který Irsko ochromil a zdevastoval. Roku 1861 tvořili dokonce tři procenta celkové populace v Británii.³³ Pracovali v docích, na stavbách, v době první světové války i v armádě, kde byly zorganizovány speciální irské pluky. Po válce, především ve 30. letech, trpěla britská společnost proti svým sousedům předsudky – Irové jim dle jejich představ chtěli vzít práci, případně pokud byli nezaměstnaní, tak že brali jejich (britskou) podporu v nezaměstnanosti.

Imigrace Asiatů do Británie má dlouhou tradici, obyvatelé tohoto kontinentu se na britské ostrovy stěhovali po čtyři staletí. Nicméně až do 19. století provázely imigraci pouze osobní důvody, případně touha začít znovu. Migrace Indů probíhala především do kolonií (východní Afrika, Malajsie, Karibik, Kanada), odkud po několika letech migrovali do Británie. Vzhledem k tomu, že byli velmi přizpůsobiví, stala se

³¹ KUSHNER, Tony. Immigration and „Race Relations“ in Postwar British Society. In: JOHNSON, Paul. *Twentieth – century Britain: Economic, Social and Cultural Change*. London: Longman, 1998, s. 419.

³² JAMES, Winston. The Black Experience in Twentieth-Century Britain. In: MORGAN, Philip; HAWKINS Sean. *Black Experience and the Empire*. Oxford: Oxford University Press, 2004, s. 366.

³³ POIRTEIR, Cathal. *The Great Irish Famine*. Dublin: Mercier Press, 1995, s. 78.

z nich v koloniích elitní třída, známá jako *brown Englishman*.³⁴ Ačkoli se z názvu může zdát, že to byli Angličané, tudíž si byli se svými bílými protějšky rovní, je toto zdání klamné. Bílí úředníci tyto poangličtělé Indy v koloniích nesnášeli. Nicméně díky této „rovnosti“ se Indové stávali kolonizátory Afriky, proto byla velká migrace do východní Afriky.

Indové měli do Británie vždy volný vstup, což bylo omezeno jen ve 20. letech 20. století, kdy v Indii probíhaly vzpoury proti Británii. Cílem tohoto omezení bylo zamezení vstupu aktivistů těchto povstání. Roku 1932 žilo v Británii jen sedm tisíc obyvatel indického poloostrova.³⁵

Skupinou, která migrovala do Británie ještě před druhou světovou válkou jsou i Židé. Ti začali přicházet již v 80. letech 19. století, především z Ruska a východní Evropy.³⁶ K imigraci je vedly především ekonomické a náboženské důvody – chtěli volně praktikovat svou víru. Jejich emancipace se v Británii datuje do roku 1858, Na počátku 19. století jich v Británii žilo 25 tisíc a do konce první světové války se jejich počet zdesetinásobil – až na 250 tisíc.³⁷ Během války 50 tisíc Židů sloužilo v britské Royal Air Force.

Další imigrace Židů nastala ve 30. letech 20. století, kdy se v Německu chopil moci Adolf Hitler a kdy začaly platit Norimberské zákony. Aby dostali víza do Británie, museli mít zajištěnou práci nebo někoho, kdo je bude finančně podporovat. Mezi lety 1933 až 1939 získalo víza 50 tisíc Židů.³⁸

4.2. Migrace po válce

Ve 40. letech nastal nejen příliv obyvatel do Británie, ale i z Británie. Těsně po válce probíhalo v Británii velké množství reforem (reformy školství, zdravotnictví, minimální ceny pro farmáře, dopravní), včetně vzestupu daní, který dopadl nejvíce na bohaté vrstvy, kterým tak z 1 libry zbylo pouze 10 pencí³⁹. Bylo nutné zavést úsporná opatření, byly stanoveny týdenní přiděly jídla⁴⁰, které se vztahovaly i na chléb, k čemuž

³⁴ KIMPTON, Laurence. Britain in focus. London: Hodder & Stoughton, 1990, s. 46.

³⁵ <http://www.movinghere.org.uk/galleries/histories/asian/settling/settling.htm>, 4. května 2007.

³⁶ Od tohoto roku začali být Židé v Rusku opět pronásledováni. Roku 1881 byl spáchán atentát na cara Alexandra II a jednou z atentátnic byla i Židovka, čímž začaly další útoky proti tomuto etniku.

³⁷ http://en.wikipedia.org/wiki/History_of_the_Jews_in_England#Resettlement_Period.2C_1655-1800s, 4. května 2007.

³⁸ http://en.wikipedia.org/wiki/History_of_the_Jews_in_England#Before_and_During_World_War_II, 4. května 2007.

³⁹ MOYNAHAN, Brian. Velká Británie 20. století. Praha: Knižní klub; Odeon, 1997, s.213.

⁴⁰ přidělový systém skončil na sklonku roku 1954.

nedošlo ani v průběhu obou válek. Ironií osudu bylo, že Britové museli vyživovat i 22 milionů Němců ve svém sektoru.

Rok 1947 představuje v britské historii nejen nezávislost Indie, ale i zimu, díky které zamrzla Temže, proto se do Londýna nedostávaly lodě s uhlím, což mělo za následek nárůst nezaměstnanosti a z nedostatku paliva i zastavení průmyslu. Z tohoto důvodu (i kvůli daním) se mnoho lidí stěhovalo do Austrálie, na Nový Zéland, do Kanady a Afriky. Počet bělošských obyvatel Jižní Rhodesie vzrostl z 80 tisíc osob v roce 1945 na víc než 200 tisíc v roce 1955. V téže době se bělošské obyvatelstvo Severní Rhodesie rozrostlo z pouhých 5 tisíc na 60 tisíc osob.⁴¹

Přesun *British subjects* do Británie začal na konci 40. let a byl téměř ukončen roku 1962, kdy byl vydán zákon o imigraci. Jako první se vraceli do Británie obyvatelé britského původu, především ti, kdo pracovali v koloniální správě a vojsku. Těchto bílých Britů přišlo z kolonií 12 až 15 tisíc.⁴² V porovnání s Francií je toto číslo zanedbatelné. Do Francie přišlo jen z Alžírka 1,5 milionu obyvatel s evropským (francouzským) původem – *pied-noirs*. Důvodem, proč do Británie přišlo jen pár tisíc bílých, ačkoli britská koloniální říše byla větší, je fakt, že Británie se vždy snažila integrovat domorodé obyvatelstvo do správy jejich země, proto nebylo potřeba tolika bílých Britů. Francie toto neudělala, proto byla nucena vypořádat se se začleněním tolika obyvatel do společnosti – tito nově příchozí tvořili tři procenta celkové populace.⁴³

Mezi lety 1946 - 1951 přišlo do Británie přes 1 milion imigrantů, 460 tisíc z nich měli britský původ, 585 tisíc měli evropský původ (včetně 120 tisíc občanů pocházejících z Irska) a pouze 42 tisíc tvořili občané neevropských zemí, z toho 80% pocházeli z některé země Commonwealthu. Mnoho přistěhovalců také přišlo z ekonomických důvodů – jak díky špatné ekonomické situaci u nich doma, tak kvůli špatné ekonomické situaci v Británii. Británie byla velmi poničena válkou, proto brala každého, kdo se chtěl podílet na obnově této země. Primárně chtěla pracovníky z Irska⁴⁴

⁴¹ JUDD, Denis. *Impérium*. Praha: BB art, 1999. s. 345.

⁴² COHEN, William. *Legacy of Empire: The Algerian Connection*. *Journal of Contemporary History*, roč. 15 (1980), č. 5, s. 98.

⁴³ COHEN, William. *Legacy of Empire: The Algerian Connection*. s. 98.

⁴⁴ V letech 1945 – 1959 se přistěhovalo asi 350 tisíc Irů a v roce 1971 žil ve Velké Británii téměř milion osob narozených v Irsku. S dvou procentním podílem na celkové populaci tu Irové tvořili a dodnes tvoří nejsilnější imigrantskou skupinu. GISH, Oscar. *Color and Skill: British Immigration, 1955 - 1968*. *International Migration Review*, roč. 3 (1968) č.1, str. 21

a kontinentu, nicméně i celá Evropa byla poničená, proto tento rezervoár velmi rychle vyschl a Británie tak musela vzít za vděk i pracovníky tmavé barvy pleti.

Z počtu přistěhovalců, kteří přišli z ostatních evropských zemí Evropy do Británie, tvořili třetinu lidé, kteří přišli do Británie za prací a za pár let se vrátili domů. Patřili sem převážně obyvatelé Irska. Ačkoli jich sem roku přišlo kolem půl milionu, trvale se zde usídlilo pouze 400 tisíc lidí, což tvoří necelé 1% populace.⁴⁵

Značný byl i podíl přistěhovalců ze zemí "starého" Commonwealthu,⁴⁶ především těsně po válce. Ve srovnání s počtem imigrantů z ostatních zemí Commonwealthu je tento počet nezanedbatelný, dokonce počet Kanadčanů je téměř srovnatelný s počtem nebělochů, jak jsem zmínila výše.

Co se Kanadčanů (ale i Australanů) týče, přišlo do Británie mezi lety 1946 až 1950 celkem 38 400 obyvatel těchto dominií (z obou dominií je to stejné číslo).⁴⁷ Tato čísla jsou poměrně vysoká, navíc v této době je počet nebílých obyvatel přicházejících do Británie velmi malý – například roku 1950 přišlo z Jamajky pouhých 898 obyvatel.⁴⁸ Z JAR ve stejném období (1946 až 1950) přišlo 31 100 obyvatel.

To poukazuje i na fenomén střídání migračních vln. Zatímco prvních pět let po válce to byli především obyvatelé dominií, kdo do Británie přicházel, od počátku 50. let byl tento proud vystřídán přílivem imigrantů tmavé barvy pleti – zpočátku to byli lidé z Karibiku, později z Indie a poté ještě z východní Afriky.

Ačkoli byl na počátku 50. let počet bílých přistěhovalců srovnatelný s imigranty z "nového", nebílého Commonwealthu, později výrazně převažovala druhá skupina (viz. tabulka).⁴⁹ Roku 1948 připlula do Anglie loď *Empire Windrush* s 492 pasažéry z Jamajky, kteří zde chtěli zůstat. Vstup jim nebyl povolen. V tomtéž roce byl ale přijat zákon o britském občanství (British Nationality Act), ve kterém všichni obyvatelé impéria měli nárok na britské občanství, proto jim musel být povolen vstup do Británie. Tento příjezd je symbolem začátku hromadné migrace ze Společenství do Británie.

⁴⁵ Všechny číselné údaje jsou převzaty z článku GISH, Oscar. Color and Skill: British Immigration, 1955 - 1968. s. 20.

⁴⁶ Tímto pojmem se označují bílé části Společenství - Kanada, Austrálie, Nový Zéland, JAR a samotná Británie.

⁴⁷ GISH, Oscar. Color and Skill: British Immigration, 1955 - 1968. s. 25.

⁴⁸ PEACH, G. C. K. West Indian Migration to Britain. *International Migration Review*, roč. 2 (1967). č. 2, s. 37.

⁴⁹ MONEY, Jeanette. No Vacancy. The Political Geography of Immigration Control in Advanced Industrial Countries. *International Organization*, roč. 51 (1997), s. 700. Tabulka platí jen pro imigranty s tmavou barvou pleti, neboť ta v těchto letech převyšovala imigraci ze „starého Commonwealthu“, která byla již na ústupu. U roku 1962 statistika platí jen pro prvních šest měsíců, než byl přijat Immigrants Act 1962.

Rok	Karibik	Indie	Pákistán	ostatní
1955	27550	5800	1850	7500
1956	29800	5600	2050	9400
1957	23020	6620	5170	7590
1958	15020	6200	4690	3990
1959	16390	2930	860	1420
1960	39670	5920	2500	9610
1961	66290	23750	25080	21280
1962	31400	19050	25090	19350

V polovině 50. let převažovala přistěhovalecká vlna z Karibiku, tito obyvatelé představovali průměrně 65% všech imigrantů.⁵⁰ Tento příliv způsobil především restriktivní McCarran-Walterův imigrační zákon, který byl přijat ve Spojených státech roku 1952. Přesun do Británie tak mohl začít, během tří let se počet těchto příchozích zdesetinásobil. Jakýsi „vrchol“ přistěhovalectví z Karibiku nastal roku 1956, kdy přišlo téměř 30 tisíc obyvatel z této oblasti.⁵¹

V letech 1958 a 1959 se počet nových přistěhovalců snížil, což bylo dáno hospodářskou recesí, ale i rasistickými útoky v Notting Hillu právě na tuto afro-karibskou komunitu.⁵² Poté byl pozorován ještě jeden „vrchol“ imigrace z karibské oblasti, kdy roku 1962 přišlo 66 tisíc obyvatel. Toto zvýšené číslo je dáno hrozbou v podobě *Commonwealth Immigrations Act* z roku 1962, který omezoval imigraci, proto se lidé z Karibiku ještě chtěli na poslední chvíli dostat do Británie.

Po imigrantské vlně z Karibiku následovala imigrace z Indie, Pákistánu a Číny (Hong Kong). Přechodně byli ubytováni v protileteckém krytu, potom v domech blízko Brixtonu, který se později stal střediskem přistěhovalců z karibské oblasti. Je zajímavé

⁵⁰ BANTON, Michael. Recent migration from West Africa and the West Indies to the United Kingdom. *Population Studies*, roč. 7 (1953), č. 1, s. 11.

⁵¹ PEACH, G. C. K. West Indian Migration to Britain. In: *International Migration Review*. s. 38.

⁵² COLEMAN, David. U.K. Statistics on Immigration Development and Limitations. s. 1142.

si všimnout, jaký nastal boom u vlny z Pákistánu během let 1960 a 1961. Během jednoho roku se imigrace zdesetinásobila.⁵³

S uznáním nezávislosti států na africkém kontinentu se zvýšilo i přistěhovalectví do Británie, roku 1960 přibylo do Británie 60 tisíc lidí z Afriky, o rok později dokonce dvakrát tolik.⁵⁴ Tito imigranti byli nejčastěji zaměstnáni v oborech, kde nebyly dobré platy a kde nechtělo domácí obyvatelstvo pracovat.⁵⁵

Vzhledem k nepokojům v Keni se na Británii v 60. letech valila další imigrantská vlna v podobě britských občanů indického původu. Počátky krize nebyly náhlé, jednalo se o důsledky historických událostí. Když ve Východní Africe Britové končili svou nadvládu, bylo stanoveno, že po uplynutí určité doby si Asiaté dřívějších britských území budou moci vybrat mezi občanstvím nově vzniklých afrických států nebo Velkou Británií. Většina si vybrala druhou variantu, proto byl vydán Commonwealth Immigrants Act 1968, v pořadí již druhý.

5. Hlavní skupiny přistěhovalců

V následující kapitole se budu zabývat třemi hlavními skupinami, které tvoří největší podíl přistěhovalců. Jsou to obyvatelé Karibiku, indického subkontinentu a Irska. Nicméně vzhledem k tomu, že Irové jsou si kulturně velmi podobní s Brity, zaměřím se především na první dvě skupiny. Ti jsou na první pohled odlišní a i jejich kořeny jsou odlišné – kultura, historie, náboženství (to však neplatí pro oblast Karibiku).

⁵³ http://en.wikipedia.org/wiki/British_Chinese, 5. května 2007.

⁵⁴ MOYNAHAN, Brian. Velká Británie 20. století. s. 238.

⁵⁵ Stejná situace byla ve všech zemích, kde probíhala dekolonizace. Například ve Francii byla práce popeláře přímo "rezervována" pro tyto přistěhovalce.

5.1. Karibik

Lidé z karibské oblasti už dříve jezdili ze své rodné země pryč – především kvůli pracovním a vzdělávacím podmínkám. Navíc bylo pravidlem, že vzdělání a talentovaní lidé odejdou, aby vstoupili do „širšího světa“.⁵⁶

Až do konce druhé světové války byly tímto širším světem považovány především Spojené státy, nicméně po válce se situace změnila. Bylo to dáno třemi faktory:

- V Americe byl roku 1952 vydán McCarran – Walterův zákon proti imigraci. Obyvatelé Karibiku tak byli nuceni najít si jinou zemi pro jejich ideu „širšího světa“.
- V oblasti bylo velmi málo práce.
- Veteráni z války v Evropě šířili zprávy o možnostech práce ve Velké Británii, navíc jim sdělili i pracovní techniky a postupy, tudíž nově příchozí byli již se situací seznámeni.

Země v této oblasti a Velká Británie jsou si v mnoha ohledech podobné - velká jazyková, kulturní a sociální příbuznost, navíc díky veteránům, kteří sloužili v Británii, znali pracovní praktiky ve Velké Británii. Co je na obou zemích odlišné, je industriální charakter Británie a zemědělský charakter karibské oblasti.

Obyvatelé Karibiku jeli do mateřské země plni optimismu, převládal v nich pocit, že jsou součástí koloniální sítě a všude jsou doma. Ačkoli byli šokováni studeným klimatem, byli velice adaptabilní a smíření jet do nové země hledat zaměstnání a nový život. Je nicméně chybné se domnívat, že emigraci má za následek pouze špatná hospodářská a politická situace. Vždyť i ve 30. letech na tom oblast nebyla nejlépe, ba dokonce hůř. Rozdíl mezi třicátými a padesátými lety byl především v reakci Británie: v 50. letech nabízelo Spojené království mnoho pracovních míst, což ve 30. letech kvůli všeobecné hospodářské krizi nenabízela. Roku 1956, kdy byla nabídka práce nejvyšší, činil počet volných míst 934 tisíc.⁵⁷ V tomtéž roce je také téměř nejvyšší imigrace z Karibiku – téměř 30 tisíc.⁵⁸ Nicméně velmi vysoká nezaměstnanost v oblasti (téměř 16%)⁵⁹ určitě mnohým lidem v rozhodování pomohla.

⁵⁶ BANTON, Michael. Recent migration from West Africa and the West Indies to the United Kingdom. s. 9.

⁵⁷ PEACH, G. C. K. West Indian Migration to Britain. s. 38.

⁵⁸ KUSHNER, Tony. Immigration and „Race Relations“ in Postwar British Society. In: JOHNSON, Paul. *Twentieth – century Britain: Economic, Social and Cultural Change*. s. 415.

⁵⁹ BANTON, Michael. Recent migration from West Africa and the West Indies to the United Kingdom. s. 9.

Právě jejich příjezd na lodi *Empire Windrush* roku 1948 je pokládán jako počátek masové migrace ze zemí nového Commonwealthu. Je však třeba zmínit, že tato loď nebyla první, která na své palubě přivezla obyvatele z kolonií, kteří se rozhodli v Británii usídlit. Již o rok dříve připlula do Londýna loď *Ormonde*, na jejíž palubě bylo 110 obyvatel z Jamajky. Vláda ani společnost tento fakt ale nebrala jako velmi důležitý, velká pozornost byla věnována až *Empire Windrush*. Ministerstvo pro koloniální záležitosti (*Colonial Office*) varovalo před invazí „černých“ a mělo zájem, aby těchto 492 pasažérů nebydlelo pohromadě a nezačali tvořit komunity. Proto byli rozprostřeni po celé zemi – někteří byli posláni do Skotska, jiní do Midlands a část do jižního Walesu.⁶⁰

V 50. letech přišlo více obyvatel z Karibiku než z Afriky, Indie či Pákistánu. Šli hodně do průmyslových oblastí – Liverpool, Manchester, Birmingham, Bristol, Leeds, nejvíc jich ale zůstalo v Londýně. Také se usazovali hodně v místech, kde již někdo z jejich národa byl. Proto můžeme vymezit některé oblasti pro určitý národ:⁶¹

- Trinidad – Notting Hill
- Sv. Vincent - High Wycombe
- Jamaika – Wolverhampton, předtím hodně v Mandeville
- Guyana – Tottenham, Manchester

5.2. Asiaté – Indové a Pákistánci

Jak jsem již zmiňovala v kapitole věnované migraci před druhou světovou válkou, byli si poangličtění Indové téměř rovni svým bílým kolegům, proto se stávali kolonizátory, především v Africe. Měli zde lepší postavení než místní Afričani a stala se z nich tak střední třída. Nikdy však nezapomněli na své kulturní dědictví, a proto si zde stavěli své svatyně. Když zde v 60. letech padla britská nadvláda, byli tito Indové považováni za kolonizátory a proto byli nuceni emigrovat. Nasnadě se naskytla otázka: „Kam emigrovat?“ V Africe byli pod patronátem Británie, měli proto právo bydlet ve Spojeném království. Proti tomu se ale zvedla vlna protestů.⁶²

⁶⁰ JAMES, Winston. *The Black Experience and the Empire*. In: MORGAN, Philip; HAWKINS Sean. *Black Experience and the Empire*. Oxford: Oxford University Press, 2004, s. 369.

⁶¹ KUSHNER, Tony. *Immigration and „Race Relations“ in Postwar British Society*. In: JOHNSON, Paul. *Twentieth – century Britain: Economic, Social and Cultural Change*. s. 415.

⁶² Především proti těmto východoafrickým Indům byl vydán Commonwealth Immigrants Act z roku 1968.

Ačkoli pocházeli tito migranti z více oblastí a pocházeli tak z odlišných náboženských prostředí, přeci jen jsou tu i rysy, které jsou společné pro všechny nově příchozí z indického poloostrova.

- byli zvyklí na tvrdou práci – především v zemědělství. Toto platí především pro oblast Pákistánu.
- studium na školách britského typu – toto se týká především indických lékařů, kteří studovali v Indii na školách, které zavedla britská nadvláda.
- velké a celistvé rodiny.
- jejich pracovní nasazení se odlišovalo v dobách svátků a jiných tradic. V Británii se toto ale netolerovalo, proto si posunuli čas modliteb na ráno a večer, svátky na víkend, Sikhové si ostříhali vlasy.

Do počátku 60.let tvořil příchod Asiátů jen třetinu počtu příchozích z Karibiku.⁶³ Byli to především lékaři, učitelé, vojáci, námořníci a lidé vyučení ve svém oboru. Nicméně počátkem 60. let se počet Asiátů a obyvatel Karibiku vyrovnával, tím se měnil i typ imigranta ze indického subkontinentu – už to nebyl onen vzdělaný lékař, ale nevzdělaný zemědělec, který neumí anglicky a který není příliš seznámen s britskou kulturou a jejími zvyklostmi.

Z indického subkontinentu a přilehlých zemí přišly určité skupiny obyvatel:

- Pákistánci se nejčastěji usazovali v Birminghamu a Leedsu
- Bengálci žili převážně v Londýně
- Příchozí z oblasti Gujaratu se nejprve žili ve velkém množství ve východní Africe, po příjezdu do Británie se spojovali s místními Indy.
- Pandžábcí žili hodně ve Skotsku

Mnoho obyvatel indického poloostrova přijelo již ve 20. letech 20. století. Tito lidé pak byli cennou pomocí pro své blízké, kteří přijížděli v 50. a 60. letech. Pracovali často ve svých restauracích či specializovaných obchodech, hodně jich pracovalo v továrnách a ve vysokém počtu se vyskytovali v armádě. Často získávali informace z továren, zda jsou potřeba další pracovníci a v případě kladné odpovědi psali hned domů svým známým. Ti to šířili dále a tyto zprávy měly lavinový efekt. Navíc Indové, zvyklí na velké rodiny, měli své blízké opět u sebe. Na druhou stranu je tak jen málo

⁶³ KUSHNER, Tony. Immigration and „Race Relations“ in Postwar British Society. In: JOHNSON, Paul. *Twentieth – century Britain: Economic, Social and Cultural Changes*. s. 420.

oblastí, odkud Indové přišli – jedná se především o Pandžáb, Gujarát a Mirpur. Během druhé světové války se mnoho Indů živilo jako obchodní cestující, přičemž slavili obrovský úspěch prodejem nylonových punčoch. Ty pocházely ze Spojených států, kam jejich známí, jakožto námořníci, často jezdili.

Východní Afričané indického původu se po příjezdu do Británie spojovali již s místními Indy. Vzhledem k tomu, že odjížděli celkem narychlo, přijížděly celé rodiny, ne jen jednotlivci. Byli ale více vzdělaní než ti, co přijížděli přímo z Indie. Hodně z nich vše v Africe ztratilo, proto museli začínat úplně nanovo. Brzy si ale na nově vzniklou situaci zvykli a dnes jsou to nejvíc prosperující Asiaté ve Velké Británii. Obecně se usazovali hodně v Londýně, především ve čtvrti Southall a v Midlands a v industriálních zónách na severu, dále v Bradfordu a Birminghamu.

5.3. Irové

Irsko byla jedna z nejstarších kolonií Velké Británie a sami Irové tvoří dodnes největší menšinu. Ačkoli je jejich přítomnost nezanedbatelná, ve své práci je zmiňuji jen jako skupinu, která na britských ostrovech je. Je to z důvodu, že mají stejný původ, jsou bílí, proto neměli velké problémy s asimilací. Jejich největší problém bylo náboženství, neboť jednu dobu byl katolicismus považován za neloajlnost ke králi a tento národ byl považován za velmi nedůvěryhodný. Další diskriminace probíhala ve 30. letech, kdy si Britové mysleli, že jim Irové chtějí brát práci.

Jejich „hlavním“ městem v Británii je Luton, kde jejich populace tvoří téměř 6% všech obyvatel.⁶⁴

Je zajímavé, že ačkoli Irsko z Commonwealthu vystoupilo, mělo unikátní pozici – obyvatelé Irské republiky nebyli považováni za cizince, tudíž nepodléhali žádným kontrolám, mohli dokonce i volit. Ve srovnání s barevnými *British subjects* na tom byli, co se zacházení týče, mnohem lépe.

6. Přistěhovalectví jako politické téma

Ačkoli se vláda zabývala tématem kontroly imigrace již od jejich počátků, výsledek je vidět až se zákonem z roku 1962.

Vláda vznesla požadavek na kontrolu imigrace již dva dny po příplutí lodi *Empire Windrush* do Británie. Jedenáct členů parlamentu požadovalo po premiérovi

⁶⁴ <http://en.wikipedia.org/wiki/Luton>, 12.března 2007.

Clementu Attleem zavedení imigračních kontrol. Trvalo několik týdnů, než Attlee odpověděl. Zastával názor, že Británie má tradičně vstřícnou politiku vůči obyvatelům kolonií, proto všichni *British subjects* musí být volně vpuštěni do země.⁶⁵

Jedinou skupinou, která nebyla brána v této době negativně, byli tmaví studenti, u kterých se později předpokládala práce v koloniální správě. Ale masová imigrace byla viděna jako velmi nežádoucí. Již roku 1949 labouristický kabinet poprvé mluvil vážněji o možnosti zavedení kontrol na nebílou příchodí. Ačkoli roku 1950 přišlo jen 30 tisíc nebílých obyvatel, už toto číslo bylo považováno za problém.⁶⁶ Na druhou stranu se vláda snažila, aby to nevypadalo, že má rasistické úmysly, zvláště v době rozvíjení Commonwealthu. Proto bylo přijato řešení: zastavit černou imigraci, ne bojovat proti bílé diskriminaci. Tím se rasismus legitimizoval – když stát raději potlačí a omezí vlnu imigrace a nic neudělá s diskriminací, i občané si tuto praktikou vezmou za svoji.⁶⁷

Roku 1951 se dostali k vládě konzervativci a Winston Churchill podporoval myšlenku omezení imigrace mnohem razantněji, než tak činili předchozí labouristé. Odmítal myšlenku, že by se lidé s tmavou pletí usidlovali v tradičně bílé Británii.⁶⁸ O čtyři roky později uvažoval Winston Churchill použít jako slogan pro nadcházející volby heslo „*Keep Britain White*“.⁶⁹ Churchilla dále pronásledovala i otázka, jak zařídit, aby British Nationality Act z roku 1948 byl neplatný, alespoň de facto. Na druhou stranu je nutné i zmínit postoj některých dalších členů kabinetu. Ti se tmavých obyvatel zastávali s velmi jednoduchým, avšak pravdivým argumentem: Proč mají být tvrdě pracující a loajální Jamajčané diskriminováni v porovnání s mnohem větším počtem Irů, kteří si přicházejí, kdy se jim zlíbí? Churchill a jeho zastánci měli i na tento dotaz odpověď: Irové jsou stejná rasa jako obyvatelé Británie, proto jejich příchod britskou společností neohrozí.⁷⁰

V průběhu 50. let i další z politiků, Cyril Osborne, měl zájem na bílé Británii. Tento konzervatívec byl od roku 1945 členem parlamentu a i on měl ve svých sloganech rasistické nádechy. Po volbách v roce 1959 byli do parlamentu zvoleni další

⁶⁵ JAMES, Winston. *The Black Experience and the Empire*. In: MORGAN, Philip; HAWKINS Sean. *Black Experience and the Empire*. s. 369

⁶⁶ KUSHNER, Tony. *Immigration and „Race Relations“ in Postwar British Society*. In: JOHNSON, Paul. *Twentieth – century Britain: Economic, Social and Cultural Change*. London: Longman, 1998, s. 414.

⁶⁷ KUSHNER, Tony. *Immigration and „Race Relations“ in Postwar British Society*. In: JOHNSON, Paul. *Twentieth – century Britain: Economic, Social and Cultural Changes*. s. 419.

⁶⁸ JAMES, Winston. *The Black Experience and the Empire*. In: MORGAN, Philip; HAWKINS Sean. *Black Experience and the Empire*. s. 370.

⁶⁹ http://www.hist.cam.ac.uk/academic_staff/migration.pdf, 11. května 2007.

⁷⁰ http://en.wikipedia.org/wiki/Peter_Griffiths, 11. května 2007.

konzervativci, kteří ostře vystupovali proti stávajícímu přistěhovalectví. Tato skupina, která proti tmavým příchozím tolik brojila, pocházela ze západního Midlands – místa, které bylo proti imigraci nejvíce, alespoň co se politiky týče. Nicméně téma imigrace se dostávalo v této době do pozadí, neboť Británie v této podala přihlášku o členství v Evropském společenství, proto se debaty točily kolem otázek ohledně členství.

Dalším velkým mezníkem, kdy se začalo jednat o diskriminaci, byl rok 1958, kdy proběhly nepokoje v Notting Hill. V tuto chvíli nastoupil na scénu bývalý fašista Oswald Mosley. Tento politik se snažil prosadit již těsně po válce, kdy Union Movement volala po jednonárodnostních státech po celé Evropě. Po počátečních neúspěších odešel do Irska a později do Francie. Mosley kandidoval do voleb rok po výtržnostech a svoji kampaň založil na tématech proti imigraci. Tyto volby nevyhrál, což považoval za zmanipulovanost a neplatnost.

Nicméně debata o kontrolách imigrace začala být stále silnější. Ale i obyvatelé Karibiku, jejichž imigrační proud byl v této době nejsilnější, si uvědomovali, že dveře do Británie nebudou vždy otevřené, proto se v těchto letech migrace ještě zvýšila. V průběhu sedmi let tak přišlo 250 000 lidí, kteří tam měli většinou již své příbuzné. Tomuto fenoménu se říká řetězová migrace.

Imigrace se stala jedním z volebních témat i roku 1964, kdy kandidát za konzervativní stranu Peter Griffith zvolil slogan „Jestli chcete za své sousedy černochoy, volte liberály nebo labouristy“ (*If you want a nigger for your neighbour vote liberal or labour!*).⁷¹ Tento kandidát usiloval o zvolení v oblasti Midlands, ve Smethwicku, kde i vyhrál. Ve stejné oblasti pronesl Enoch Powell o pár let později svůj projev. Je to náhoda? V této oblasti je soustředěno velké množství osob tmavé barvy pleti, což zcela jistě Griffithovi ke zvolení pomohlo. Proti Griffithovi kandidoval Patrick Gordon Walker, který ve svém programu prosazoval, aby se podporoval vstup přistěhovalců do vlády. Podle vítězství se tedy dala určit nálada v této oblasti – ne integrace do společnosti a vlády, jak si to přál kandidát za labouristickou stranu, ale spíše jejich omezení.⁷²

Velkým problémem byla kvůli vysoké nezaměstnanosti chudoba přistěhovalců, kvůli které vznikala ghetta v Bristolu, Leedsu, Bradfordsu, Brixtonu a Londýně. Proto přišla vláda s přistěhovaleckým zákonem, Commonwealth Immigrants Act z roku

⁷¹ JAMES, Winston. The Black Experience and the Empire. In: MORGAN, Philip; HAWKINS Sean. *Black Experience and the Empire*. s. 377.

⁷² MILLER, Henry. Race Relations and the Schools in Great Britain. *Phylon*, roč. 23 (1966), č. 3, s. 249.

1962.⁷³ Avšak ne všichni přichozí obyvatelé ale v Británii zůstali. Roku 1961 bylo do Anglie přivezeno 250 lidí z ostrova Tristan da Cunha v jižním Atlantiku, kteří museli být evakuováni kvůli sopečné činnosti. Když se po dvou letech chystal jejich návrat, všichni, až na pár jedinců, se vrátili zpět.

6.1. Commonwealth Immigrants Acts

Než byl vydán Immigrants Act 1962, mohl každý občan všech států Commonwealthu v Británii zůstat bez jakéhokoli omezení. Británie vždy dělala rozdíly mezi těmi, kteří přijeli ze zemí Commonwealthu a těmi, kteří přijeli odjinud. Občané kolonií mohli zůstat bez jakýchkoli omezení a měnit práci tak často, jak chtěli, ale cizí imigranti byli omezováni – museli se registrovat a zaměstnání nesměli měnit bez nového pracovního povolení, které nebylo automatické a ne vždy bylo uděleno. Toto se ale s přijetím zákonů o omezení imigrace změnilo.

6.1.1. Commonwealth Immigrants Act 1962

Rokem 1962 se ale situace změnila. Obyvatelé Společenství, jejichž pasy nebyly vystaveny vládou Spojeného království nebo nezávislým státem Commonwealthu (ty, které byly vydány pouze guvernérem nebo velitelem protektorátu), již spadali pod imigrantskou kontrolu. Bylo určeno pět základních skupin, které pod imigrační kontrolu nespádaly:

- občané Spojeného království
- držitelé pracovních povolení
- manželky a děti mladší 16 let doprovázející manžela či rodiče
- studenti
- turisté

Navíc byla tímto ustanovením prodloužena doba, po jejímž uplynutí bylo možno zažádat o občanství Velké Británie z jednoho roku na pět let. I proto je složité zjistit,

⁷³ Hlavním úkolem tohoto zákona bylo omezit nebělošskou imigraci, tudíž bylo vymezeno 5 kategorií, které mohly vstoupit bez imigrační kontroly:

1. občané Británie
2. držitelé pracovních povolení
3. manželky, které doprovázely manžela a jejich děti do 16 let
4. studenti
5. turisté

jaké procento v té době tvořili přistěhovalci, neboť již po roce se stali občany. Podobná situace byla i ve Francii. Tímto předpisem se snížila míra nebiých přistěhovalců na desetinu⁷⁴ a počet bílých přistěhovalců vzrostl. Součástí zákona se stalo i vystavování pracovních povolení, která byla limitována na 400 týdně.⁷⁵ Pracovní povolení se dělila do tří skupin:

- Kategorie „A“ byla pro zaměstnavatele, který mohl nabídnout Commonwealthu nějakou specifickou práci. Úspěšnost zde byla v 70% případech.
- Kategorie „B“ byla pro žadatele, kteří měli již nějakou specializaci (lékaři, zdravotní sestry, učitelé). Tato kategorie se vyznačuje vysokou úspěšností – téměř 100%.
- Kategorie „C“ byla pro všechny ostatní, přičemž přednost měli ti, jež sloužili v armádě Spojeného království. Tato kategorie byla nejméně žádoucí a s jejím udělováním se šetřilo. Úspěšnost nedosahovala ani 50 procent.⁷⁶ Navíc od června roku 1964 se již neudělovala.

Efektivita zákona je patrná. Zásadní je změna počtu imigrantů v roce 1962, kdy se počet 90 tisíc (prvních šest měsíců) snížil na počet 8 685. V následujících letech 1963 a 1964 se množství příchozích imigrantů ustálilo zhruba na dvou třetinách z celkového počtu z roku 1962.

Je velmi zvláštní, že Británie zavedla omezení přistěhovalectví na počátku 60. let, tedy v době téměř plné zaměstnanosti, přičemž cizinci tvořili pouze 1% obyvatel Británie.⁷⁷ Labouristé se ale proti této normě postavili a slíbili, že pokud převezmou vládu, omezení zruší. Toto však nedodrželi a prosadili další Commonwealth Immigrants Act, roku 1968.

6.1.2. Dodatek z roku 1965

V srpnu roku 1965 byl revidován Commonwealth Immigrants Act z roku 1962, hlavní změnou byla eliminace kategorie „C“. Počet udělených pracovních povolení byl snížen na 8 500 ročně, z čehož 1 000 z nich byl rezervován pro občany Malty.

⁷⁴ MONEY, Jeanette. No Vacancy. The Political Geography of Immigration Control in Advanced Industrial Countries, s. 705.

⁷⁵ Commonwealth Immigrants Act 1962 <http://www.britishcitizen.info/CIA1962.pdf>, 25. dubna 2007.

⁷⁶ GISH, Oscar. Color and Skill: British Immigration, 1955 – 1968, str. 28.

⁷⁷ MONEY, Jeanette. No Vacancy. The Political Geography of Immigration Control in Advanced Industrial Countries, s. 701.

Zbývajících 7 500 povolení, což vychází zhruba na 150 týdně (oproti původním 400), byla vyčleněna pro žadatele spadající do kategorií „A“ a „B“. Je zajímavé, že i přes svůj slib labouristé tento dokument plně uznali.

Kategorie „B“ postupně nabývala na důležitosti a byla určena pro lidi mající následující schopnosti:⁷⁸

- a) doktoři, zubaři, kvalifikované zdravotní sestry
- b) učitelé mající dostatečnou kvalifikaci
- c) žadatelé s alespoň dvouletou praxí, kteří vystudovali VŠ v oboru vědy a techniky
- d) ostatní žadatelé bez titulu, jež mají kvalifikaci v některém oboru a zároveň dvouletou praxí, která je stejně jako v předchozím případě započítávána až po získání požadované kvalifikace

Sezónní pracovníci, pocházející především ze středozevní oblasti Commonwealthu - Kypr, Malta, Gibraltar, i nadále nemuseli mít pracovní povolení.

Jednoznačným výsledkem tohoto dodatku k zákonu z roku 1962 bylo všeobecné snížení počtu imigrantů z „nového“ Commonwealthu. Množství držitelů pracovních povolení o dvě třetiny. Tato opatření, jejichž cílem bylo omezit počty imigrantů (nebělošských), však byla v podstatě neúčinná, neboť příliv rodinných příslušníků nijak narušen nebyl. Jejich počet nejenom nahradil, ale i převýšil ztráty přistěhovalců patřících do jiných kategorií.

6.1.3. Commonwealth Immigrants Act 1968

V roce 1968 byl vydán, již labouristickou vládou, další zákon o přistěhovalectví, především kvůli britským občanům indického původu, kteří chtěli utéct před pronásledováním z Keni. Krize byla způsobena britskou vládou, která na počátku šedesátých let slíbila asijským občanům žijícím v Keni možnost vybrat si mezi občanstvím nového afrického státu a občanstvím Spojeného království. V Keni později začaly nepokoje, kdy obyvatelé indického subkontinentu byli vyháněni a proto chtěli využít svých práv. To už ale stačily být přijaty dodatky k zákonu z roku 1962. Tyto změny byly dlouho prověřovány a staly se součástí imigračního zákona ve vhodný moment, kdy veřejnost soustředila svou pozornost na jiný aspekt imigrační problematiky. Přesto lze ale říci, že vydání tohoto zákona bylo částečně urychleno právě

⁷⁸ GISH, Oscar. *Color and Skill: British Immigration, 1955 – 1968*. s. 29.

kvůli těmto uprchlíkům. Východoafričtí Asiaté reagovali na toto omezení podáním stížnosti Evropské komisi pro lidská práva, která tuto stížnost podporovala. I přesto byly ale kvóty přistěhovalců sníženy.

Zásadní změnou bylo to, že pracovní povolení byla udělována jen individuálním disponujícím těmi nejlepšími možnými schopnostmi užitečnými pro Británii⁷⁹.

Imigrační kontrola proto byla zotřena, byla přijata různá opatření, snižující možnost práce (vyžadovala se minimální praxe dvou let v oboru, určitý stupeň kvalifikace atd.)

Největší změna se opět týkala kategorií „A“ a „B“, byla ještě více zpřísněna kritéria pro udělení pracovních povolení.⁸⁰ Princip „kdo dřív přijde, ten dřív mele“ byl nadobro zrušen a místo toho pracovní povolení získávali jen ti, kteří vystudovali nebo byli vyučeni jen v oborech, který odpovídaly britským sociálním a ekonomickým potřebám. Z kategorie „B“ tak byli vybíráni učitelé, inženýři a vědci, kteří měli kvalifikaci dostačující pro získání zaměstnání ve Spojeném království. Tito „vyvolení“ ovšem již nemuseli mít původně vyžadovanou dvouletou praxi.

6.1.4. Commonwealth Immigrants Act 1971

O tři roky později, roku 1971, byl přijat další zákon o přistěhovalectví, který tyto rozdíly ještě více vyostřil konceptem "právo na pobyt" (*right to abode*).⁸¹ Občané Commonwealthu mohli žít v Británii pouze v případě, že jejich manžel (manželka), rodiče nebo prarodiče byli původem spojeni se Spojeným královstvím. Británie navíc přestala dělat rozdíly mezi imigranty z Commonwealthu a jiných zemí.

Když roku 1972 byli Indové vyhnáni z Ugandy, ukázalo se nemožné tento zákon udržet a vynutit si jeho dodržení a Británie tak musela přijmout 30 000 těchto nově přichozích a byli umístěni do tzv. "zelených zón", do míst, kde asijská populace nebyla prozatím tak vysoká.

Jak je možné, že tyto zákony prošly, když byly vcelku ostře namířeny proti tmavým přichozím? Jedním z argumentů, který byl velmi často používán byla agitace, že Británie je přelidněná. Je však nanejvýše zajímavé a podivné, že tento argument

⁷⁹ Commonwealth Immigrants Act 1968 <http://www.britishcitizen.info/CIA1968.pdf>, 25. dubna 2007.

⁸⁰ Commonwealth Immigrants Act 1968 <http://www.britishcitizen.info/CIA1968.pdf>, 25. dubna 2007.

⁸¹ Immigrants Act 1971 <http://www.britishcitizen.info/IA1971.pdf>, 25. dubna 2007.

nebyl nikdy použit v souvislosti s imigranty z kontinentální Evropy ani z Irska. Naopak, bílí pracovníci byli podporováni k příchodu do Británie. Když se na věc podíváme řečí čísel, je pozoruhodné srovnat počet příchozích z karibské oblasti a Irska: roku 1951 je registrováno 750 tisíc nově příchozích Irů, ale pouze 15 tisíc obyvatel z Karibiku.⁸²

6.2. Zákony zakazující diskriminaci na základě rasové příslušnosti (*Race Relations Acts*)

V Británii byly vždy určité předsudky proti ostatním národům, týkalo se to jak barvy pleti, tak i kvůli náboženství – tudíž i proti Židům, katolíkům a hugenotům. Zvýšená míra xenofobie byla zaznamenána až s příchodem tmavých spoluobčanů. Až do roku 1965 se s tím nic nedělo, vláda neměla na asimilaci nejmenší zájem, navíc diskriminace nebyla nikde zakotvena jako protiprávní. Proto tmaví obyvatelé čelili rasismu či utlačování. Ani lidé, kteří byli bílí a měli zájem pomoci ostatním spoluobčanům zpočátku nebyli příliš úspěšní. To se změnilo v polovině 60. let, kdy ve Spojených státech slavilo úspěch hnutí za zrovnoprávnění všech občanů. To vedlo k přijetí zákonů zakazující diskriminaci na základě rasové příslušnosti (*Race Relations Acts*).

6.2.1. Race Relations Act 1965

První z těchto zákonů definoval diskriminaci jako „chovat se k jedné osobě hůře než ke druhé, a to na základě barvy, rasy či odlišného původu.“⁸³ Nikomu nesměl být odepřen vstup do veřejných prostor kvůli již výše zmíněným důvodům. Sem se počítala hromadná doprava, pohostinná zařízení, kina, hotely. Zastánci menšinových skupin a labouristé kritizovali tento zákon jako nedostatečný, protože se nevztahoval na sféru pronajímání bytů a zaměstnání. Norma byla aplikována pouze na veřejná místa, jako byl hotel a restaurace, co se ale dělo v soukromé sféře, to stanoveno nebylo. Pronajímatelé bytů se v 50. a 60. letech často řídili heslem: „Žádní Irové, žádní psi, žádní černoši“ (*No Irish, no dogs, no blacks*).⁸⁴

Tento zákon se nevztahoval ani na oblast obchodů. Stávaly se tak případy, že barevný občan čekal na obsluhu déle, pokud vůbec byl obsloužen a nebyl odmítnut.

⁸² JAMES, Winston. The Black Experience and the Empire. In: MORGAN, Philip; HAWKINS Sean. *Black Experience and the Empire*. s. 373

⁸³ Race Relations Act 1965 http://www.cre.gov.uk/40years/act_one.html, 17. dubna 2007.

⁸⁴ <http://www.portowebbo.co.uk/nottinghilltv/revealed2.htm>, 17. dubna 2007.

Navíc ustanovení nepovažovalo rasovou diskriminaci za zločin, jeho porušení nemělo žádný účinnější trest, pouze při opakovaném přestupku. Konzervativní oponenti předložili návrh, ve kterém požadovali, aby diskriminace nebyla brána ani jako trestný čin, pouze jako společenský přestupek. Obávali se totiž, že kdyby se z diskriminace stal zločin, situace by se ještě více vyostřila. Na druhou stranu, labouristé požadovali pokutovat zaměstnavatele, kteří by diskriminovali uchazeče o práci jen kvůli jiné barvě kůže.

6.2.2. Race Relations Act 1968

Již první zákon byl kritizován a zastánci tmavých obyvatel volali po zpřísnění. Proto na konci listopadu roku 1968 vstoupil v platnost druhý zákon, který upravoval vztahy mezi bělochy a nebělochy, a který doplňoval již zmiňovaný zákon z roku 1965. Definice diskriminace se rozšířila a s ní i nové oblasti, kde byla diskriminace protizákonná, a které byly v minulém zákoně opomíjeny – zaměstnání, pronajímání bytů, odepření obsluhy v obchodech či ve službách. Stále byla ale zanedbána oblast vládních funkcí, které měly zůstat v „držení“ bílých.

6.2.3. Race Relations Act 1976

Vzhledem k tomu, že ani druhý zákon nebyl úplný, bylo časem nutné zákon předělat a znovu upravit. Ale až roku 1975 si vláda plně uvědomovala, že je nutné změnit nerovnost obyvatel ve společnosti. To se ukázalo zvláště důležitým po rasových nepokojích v Notting Hill v srpnu roku 1976.

Proto byl vydán poslední ze zákonů zakazujících diskriminaci na základě rasové příslušnosti, který zakazoval diskriminaci v pronajímání, vzdělání, zaměstnání a ve veřejných službách. Tento zákon je v platnosti dodnes a rozlišuje dvě formy diskriminace:

- přímá – špatné zacházení na základě rasy a barvy pleti, přímé fyzické nebo slovní napadení
- nepřímá – věc či činnost, která není primárně zaujatá vůči určité skupině obyvatel, ale její dopad tuto skupinu znevýhodňuje. Příkladem je nábor firmy na pracovní místa mimo oblasti, kde je vysoké procento menšin.

Další novinkou byl termín „pronásledování“ (*victimization*),⁸⁵ což znamená formu přímé diskriminace, kdy dotyčný člověk odmítl někoho jiného diskriminovat. Dále se stalo protizákonným tlačit na někoho, aby diskriminoval určitou osobu na základě barvy pleti. Na rozdíl od předchozích zákonů se ještě zaměřil na boji proti rasismu za pomoci legálních postupů (soudy).

7. Dopady imigrace na společnost

Imigrace měla na společnost jak pozitivní, tak i negativní vlivy. Do roku 1948 bylo Spojené království zemí, kde žili bílí Anglo-Saxové a Keltové, komunity nebílých lidí byly velmi malé. Tyto skupiny přebývaly většinou ve velkých a průmyslových městech a ještě neměly vliv na britskou kulturu. To se ale po roce 1948 změnilo a Británie se pomalu stávala etnicky rozdílnou, s čímž jsou spojeny i reakce obyvatel na nově příchozí.

Je nutné zmínit, že část těchto imigrantů byla rekrutována kvůli vzkvétající ekonomice k práci, především v továrnách, dopravě a na stavbách. Předpokládalo se, že až počáteční růst trochu opadne, vrátí se tato pracovní síla zpět do své země. I proto neměla vláda zájem na velké asimilaci do širší společnosti.

Díky přistěhovalství si Británie prošla americkým fenoménem "white flight" (bílý úprk, únik), během kterého se bílé obyvatelstvo stěhovalo z center měst, kam se přesunula nebělošská populace poté, co se zbouraly na okrajích měst "slumy". Nově příchozí dostávali obecní byty a postupem času se za nimi začaly stěhovat celé rodiny a příbuzní. Ostatní přistěhovalci ze zemí, které do Commonwealthu nepatřily, toto právo neměli. To byl i důvod, proč proti těmto přistěhovalcům z jiných zemí tak velký odpor nebyl.

Na rozdíl od Spojených států, kde pojem "white flight" označuje především místa obývaná Afroameričany, zahrnuje tento termín v Británii především oblasti s rychle rostoucím muslimským obyvatelstvem, především Pákistánci a přistěhovalci z Bangladéše. Stávali se tak trnem v oku - lpěli na svém jazyku, oblečení, náboženství a tvořily vlastní komunity, proto se jejich asimilace stala choulostivou otázkou. Vedlo to

⁸⁵ Race Relations Act 1976

<http://www.statutelaw.gov.uk/legResults.aspx?LegType=All+Legislation&title=Race+Relations+Act&Year=1976&searchEnacted=0&extentMatchOnly=0&confersPower=0&blanketAmendment=0&TYPE=QS&NavFrom=0&activeTextDocId=2059995&PageNumber=1&SortAlpha=0>, 15. dubna 2007.

k zakládání britských nacionalistických spolků, jako Britská národní strana a Národní fronta.⁸⁶

Zpočátku si nechtěli imigranti přiznat, že by mohli být obětí rasismu. Stále žili v představách, že se o ně "mateřská" země (Británie) postará. Často ale byli vystaveni urážkám, a to i ze strany policie. Roku 1958 proběhly v Notting Hill výtržnosti proti místním nebělochům. Ačkoli stála policie poblíž, proti rasistům nezasáhla. Bouře proběhly již o týden dříve v Nottinghamu, vznikla zde rasově podmíněná hysterie, kterou tisk kritizoval za přílišnou. Jen samotná přítomnost černých vyvolávala v mužích falešnou představu, že musí chránit své (bílé) ženy před těmito nebezpečnými živly. Do vědomí všech se tak tyto nepokoje vryly spolu s asociací, že kde jsou černí, tam dojde ke konfliktu.

7.1. Negativní reakce

Británie – jejich mateřská země - nebyla tak přívětivá, jak se učili na školách a s čím do Británie jeli. Většina přijela ze svých zemí, aby utekli před zdevastovanou ekonomikou a nefungujícím státem a co je čekalo? Nepřátelství, předsudky, a to vše umocněné i nepřívětivým počasím. Zpočátku téměř všichni toužili se časem vrátit. Ironií ale je, že právě díky diskriminaci měli chuť bojovat a nevzdávat to. Raději než se vrátit domů, chtěli v Británii přežít a v rámci možností se asimilovat.

Pro vyjádření stanoviska bílých na počátku 60. let se dá použít citát: Vy černí jste k ničemu. Jen tak si sem přijdete a vezmete nám práci. Nemáme vás rádi (*You blacks are good for nothing. You come over here, take our jobs and we don't like you*).⁸⁷ Stále totiž převládal názor, že jsou pro bílé obyvatelstvo přítěží. To ale roku 1967 vyvrátila zpráva Národního institutu pro ekonomický a sociální rozvoj (National Institute for Economic and Social Research). V ní se píše, že imigranti jsou mnohem menší břemeno než bílí Angličané – dostávají jen 80% výhod toho, co dostávají bílí, navíc chtějí být soběstační, proto nejsou tolik závislí na státu. Navíc i kdyby byla pravda, že imigranti berou Britům práci, tak by byla hlavní vina na Irech – jelikož právě oni měli vždy největší podíl na pracovní migraci.⁸⁸

⁸⁶ http://en.wikipedia.org/wiki/Immigration_to_the_United_Kingdom, 23. dubna 2007.

⁸⁷ <http://www.movinghere.org.uk/galleries/histories/asian/settling/settling.htm>, 3. května 2007.

⁸⁸ KUSHNER, Tony. Immigration and „Race Relations“ in Postwar British Society. In: JOHNSON, Paul. *Twentieth – century Britain: Economic, Social and Cultural Changes*. s. 423.

7.1.1. Potoky krve

Velmi známý a zásadní je poněkud jednostranný projev konzervativce Enocha Powella "Rivers of Blood"⁸⁹ z 22. dubna 1968 v Birminghamu, kde se vyslovuje "proti údajně hrožícímu vytlačování domácího obyvatelstva množstvím barevných ("černých") imigrantů, proti ztrátě "národního charakteru" a "kulturní identity" (*englishness*)."⁹⁰ Podle něj by měli být tito lidé vystěhováni a Anglie se měla znovu stát tím státem, jakým dřív byla - bílá.

Přihlížení na 50 tisíc tmavých, kteří každoročně přicházejí do Británie, přirovnává ke sledování vlastního národa, který si kope hrob. Volá po okamžité zastavení imigrace a ti, co v Británii již jsou, tak ti musí být podporováni k reemigraci, případně mají být repatriováni. *Race Relation Act* považuje za velmi nerozvážené řešení, přirovnává ho k sirce, která leží velmi blízko střelného prachu, tudíž prach může kdykoli vybuchnout.⁹¹

Dále předpovídá, že do patnácti až dvaceti let bude v Británii více jak 3,5 milionu přistěhovalců z nového Commonwealthu a roku 2000 to bude pět až sedm milionů.⁹²

Powellovi po projevu přišlo téměř 44 tisíc dopisů, ve kterých mu pisatelé vyjadřovali podporu. A pouze necelých tisíc dopisů vyjadřovalo odpor a nesouhlas.⁹³ Tento nepoměr mě celkem udivil, spíše jsem více očekávala více nesouhlasných dopisů.

Kvůli rasistickému nádechu tohoto projevu byl vyloučen Edwardem Heathem ze stínového kabinetu.

Powellův výrok nebyl zdaleka jediným, často se objevovaly věty typu: "Jsme britský národ s britskými charakteristikami. Každý stát může přijmout menšiny, v mnoha ohledech přispívají k bohatství a rozmanitosti země. Ale v momentě, kdy menšina stále roste, obavy většinové populace se zvyšují."⁹⁴

⁸⁹ Tento název je alegorií na římské impérium, Powell odkazuje na Virgilia, když tvrdí: Stejně jako Římané, i já vidím jak se řeka Tibera plní množstvím krve (*Like the Roman, I seem to see the River Tiber foaming with much blood*). Tento projev byl přednesen krátce poté, co do Británie každý měsíc mířilo přes 1000 keňských Asiatů, kteří vlastnili britský pas.

⁹⁰ BADE, Klaus. Evropa v pohybu. s. 291.

⁹¹ Projev „Rivers of Blood“ <http://theoccidentalquarterly.com/vol1no1/ep-rivers.html>, 28. dubna 2007.

⁹² Dle údajů ze sčítání lidu z roku 2001 žije v Británii 4,7 milionů nebiých občanů. http://en.wikipedia.org/wiki/Demographics_of_the_United_Kingdom#Ethnicity, 28. dubna 2007.

⁹³ http://en.wikipedia.org/wiki/Rivers_of_Blood_speech, 28. dubna 2007.

⁹⁴ DOTY Roxanne Lynn. Anti-Immigrantism in Western Democracies. Statecraft, Desire, and the Politics of Exclusion. s.46.

Se zvyšujícím přistěhovalectvím vzrůstaly i obavy bílých obyvatel z kriminality, kterou si s nově příchozími spojovali a považovali je za "nebezpečnou třídu" (*dangerous class*).⁹⁵ Byli viděni jako potencionální nebezpečí, byla na ně předávána zodpovědnost za obchod s drogami. Často byly prováděny kontroly, policie je mohla zatýkat bez zatykače v případech nepovoleného vstupu do země.

Po projevu ukázala svůj záměr i Národní fronta. Ta vznikla roku 1967 jako extrémně pravicová politická strana a svůj vrchol zažívala průběhu 70. a počátkem 80. let. Za svůj cíl si vytyčila čelit přistěhovalectví a multikulturní politice Velké Británie, která díky unikátnímu pasovému systému neustále fungovala. Jejich hlavní volební základnou byli dělníci a drobní podnikatelé a živnostníci, kteří neschvalovali nástup imigrantů na pracovní trh, z důvodu obav o svůj podnik. Dále přitahovala tato strana rozčarované konzervativce, kteří tak Nacionální frontě dodávali váženost. Zklamáním pro tuto pravicovou stranu byl rok 1979, kdy se k moci dostali konzervativci v čele s Margaret Thatcherovou.

7.1.2. Diskriminace

Děti narozené v Británii již byly nositeli nové identity – byly ovlivněny karibským ale už i britským dědictvím. I ony si však prožily nepříjemné zkušenosti – v Karibiku na ostrovech se všichni mezi sebou znali, děti si hrály venku. V Británii byly ulice, kde si ve městech hrály, docela nebezpečné. Ani ve škole to často nebylo lepší, i zde poznaly diskriminaci. Ačkoli pocházely z míst kde se mluvilo anglicky, nebyla tato skutečnost považována za výhodu. Právě naopak. Děti měly karibský akcent, což učitelé považovali za ignoraci a schválnost, proto posílali děti často do speciálních škol a přidali jim nálepku „vzteklých a ignorantských individuí“.⁹⁶ Situace byl lepší na venkově, kde často v městečku byli jen dvě děti tmavé pleti, které se velmi rychle asimilovaly.

Obyvatelé Karibiku neměli na rozdíl od Židů vlastní sítě organizací a sdružení, která by pomáhala vytvářet vlastní školy.

Dalším problémem bylo bydlení. Velmi často se setkávali s odmítavým postojem místních. Dokonce i v inzerátech 90% pronajímatelů bylo proti barevným spoluobčanům, což zdůrazňovali již při podávání inzerátu. Často se proto stávalo, že

⁹⁵ DOTY Roxanne Lynn. *Anti-Immigrantism in Western Democracies. Statecraft, Desire, and the Politics of Exclusion.* s. 51.

⁹⁶ WILSON, Anne. "Mixed Race" Children in British Society: Some Theoretical Considerations. *The British Journal of Sociology*, roč. 34 (1984), č. 1, s. 45.

imigranti, kteří už v Británii bydleli, kupovali staré domy na okrajích měst, které potom pronajímali svým spoluobčanům

S diskriminací se nebělošští obyvatelé setkávali často i na pracovním trhu. Často dělali práci, kterou bílí nechtěli dělat a to i v případě, že měli určitou kvalifikaci. Tím byla jejich pozice degradována na úroveň nekvalifikované pracovní síly.

Ministerstvo vnitra nechalo udělat průzkum mezi bílým obyvatelstvem. Jedna z otázek byla, zda si bílí lidé myslí, že je pravda, že tmaví obyvatelé zastávají horší práci? Odpovědí bylo: „Je to proto, že se nedokážou soustředit delší dobu, mají pomalé myšlení, proto moc nezvládají práci v moderních továrnách, kde je potřeba rychlost. Je to tudíž mimo jejich schopnosti. Na druhou stranu tmaví obyvatelé sklidili pochvalu za práci v nemocnicích a jim podobných ošetrovatelských službách.“⁹⁷

Jedním z dalších problémů a předsudků byla kriminalita. Obecně byl vžitý předpoklad, že neběloši jsou nebezpeční kriminálníci, proto je třeba mít se před nimi na pozoru.

7.2. Pozitivní dopady

Jak jsem již v psala, nebělošští obyvatelé nebyli jen přítěží, dali britské společnosti i něco pozitivního – především v oblasti kultury. Nejlépe to vystihuje jeden z obyvatelů Jamajky, který v Británii žil: „Udělali jsme pro Británii hodně. Přinesli jsme jim život, bez ohledu na to, co oni sami říkají. Dali jsme jim jinou kulturu a chuť se bavit, což tu nikdy předtím neměli.“⁹⁸

Mladí lidé si postupně vytvářeli vlastní styl, který se hodně podobal britskému, nicméně v něm byly i stopy z míst jejich původu.

V oblasti kultury panovaly dvě síly:

1. nutnost migrantů přizpůsobit se na měnící okolnosti, což vedlo i ke změně životního stylu
2. nutnost zachovat si vlastní identitu, se kterou přišli.

7.2.1. Gastronomie

Velký vliv byl zaznamenán i v oblasti gastronomie, kdy čínská a indická rychlá občerstvení "válcují" tradiční fish and chips. Indie naučila Brity používat kari, přičemž

⁹⁷ OWUSU, Kwesi. *Black British Culture and Society*. London: Routledge, 2000, s. 25.

⁹⁸ KUSHNER, Tony. *Immigration and „Race Relations“ in Postwar British Society*. In: JOHNSON, Paul. *Twentieth – century Britain: Economic, Social and Cultural Change*. s. 416.

britská varianta indického jídla chicken tikka massala patří mezi nejoblíbenější jídla na Ostrovech obecně. Indická kuchyně byla napodobována ještě před masovým příchodem těchto obyvatel. Když ale Indové či Bengálci připluli do Anglie, zjistili, že jídlo, které je označováno za indické, se jejich pravému jídlu podobá jen pramálo. Proto využili příležitosti a začali si zakládat vlastní – pravé – restaurace. Po otevření svých restaurací často otvírali i obchody s kořením, aby si tato exotická jídla mohli dělat doma i Britové.

Co se karibské komunity týče, i ona má vlastní restaurace, kde se připravují klasická jídla. Těmi jsou hlavně smažené banány a sušené maso, především kozí. "

7.2.2. Karneval

Dalším kulturním faktorem se staly festivaly a náboženské svátky. Ty jsou velmi podobné těm britským, což je spojeno se stejným náboženstvím. Proto se budu věnovat spíše karnevalu. Ten byl původně slavností otroků, kde se karikovaly honosné plesy svých pánů. Časem se v Karibiku rozvinuly do uliční podoby, kdy mnoho masek tancuje v ulicích v rytmu karibských písní - *calypso*. Nejvíce se tento zvyk vyvinul na Trinidadu, kde se koná každý rok týden před Velikonocemi.

Tyto karnevaly se v Británii rozvinuly právě díky calypsům, které obyvatelé Karibiku milovali a nechtěli ho nechat zapomenout. Nicméně do ulic se karneval dostal až počátkem 60. let, po roce 1958, kdy v Notting Hillu proběhly rasové nepokoje a po roce 1959, kdy byl v Notting Hillu zabit Jamajčan Kelso Cochrane. Karneval se stal demonstrací proti násilným činům a na podporu přišli i místní bílí.

Prvních pár let se karneval konal ve vnitřních prostorách, až roku 1965 byl přesunut do ulic. Známy se stal díky Claudii Jonesové,⁹⁹ která pocházela z Trinidadu. Časem se s rodiči usídlila ve Spojených státech, odkud ale musela odejít, neboť zde právě zuřil hon na čarodějnice a ona zastávala levicové myšlenky. Byla deportována a azyl získala v Británii. Zde se angažovala v regionální politice a zastávala práva karibské menšiny. Založila noviny *West Indian Gazette*, kde předkládala své levicové názory a nutnost zrovnoprávnění tmavých a bílých obyvatel. Zastávala také názor, že umění je počátek svobody (*A people's art is the genesis for their freedom*).¹⁰⁰

Časem se na karnevalu začalo nabízet i tradiční jídlo a koncem 60. let se karneval konal každoročně, od roku 1980 je to dokonce celonárodní slavnost. Jak jsem již psala, tradičně se karnevaly v Karibiku konají před Velikonocemi. Karneval

⁹⁹ OWUSU, Kwesi. *Black British Culture and Society*. London: Routledge, 2000, s.336.

¹⁰⁰ http://en.wikipedia.org/wiki/Claudia_Jones, 8. května 2007.

v Notting Hillu je v tomto výjimkou – koná se na konci srpna. To je především proto, aby se konal v době, kdy je ještě teplo a připomínal tak svou atmosférou slavnosti v Karibiku. Díky této události se podařilo v Británii rozšířit povědomí o této oblasti. Prezentovali se zde i Jamajčané, kteří ale s karnevaly velkou tradici nemají.

7.2.3. Hudba

Časem se ze soužití stalo ovlivnění obou kultur, karibská kultura ovlivnila tu britskou především v oblasti hudby a umění.

V čase imigrace do Británie si nově příchozí na památku brali sebou často hudbu, ke které patřilo jamajské R'n'B, ska, reggae a jiné podobné styly. Jedním z nich je i calypso, který jsem již zmiňovala v souvislosti s karnevalem. Calypso pochází původně z Trinidadu, nicméně kořeny bychom mohli hledat již v době otroctví, kdy si otroci mezi sebou nesměli povídat, proto se spolu dorozumívali zpěvem. Asi nejznámějším zpěvákem tohoto stylu se stal Lord Kitchener, který byl jedním z pasažérů na *Empire Windrush*.

Časem se po této hudbě začali poptávat i Britové, byl to pro ně symbol mladých rebelů. Ačkoli popularita stoupala, stále se tato hudba nehrála v rádiích. To se změnilo až v 60. letech, s příchodem Boba Marleyho, kdy se mladí inspirovali rastafariánstvím a začali poznávat karibské zvyklosti.

Indická tradiční hudba zpočátku takové úspěchy neslavila, začala se prosazovat mnohem později a není zdaleka tak populární jako veselé a houpavé rytmy ve stylu ska a reggae. Jak jsem již zmiňovala, „velikánem“ karibské hudby je Bob Marley. Na straně komunity z indického poloostrova je to Freddie Mercury, zpěvák skupiny Queen. Narodil se jako Farrokh Bulsara na Zanzibaru v Africe, kde jeho otec pracoval v koloniální správě, původem však byli jeho rodiče z Indie.¹⁰¹ Tam byl také později poslán, aby zde získal vzdělání. Ve třinácti letech se přestěhoval s rodiči do Británie, kde dále pokračoval ve studiu a ve zpěvu.

7.2.4. Náboženství

Odlišné náboženství je patrné především u přistěhovalců z Asie, neboť imigranti z Karibiku jsou křesťané, tudíž je jejich náboženská příbuznost s Británií velmi blízká, ačkoli určité odlišnosti jsou patrné – především větší uplatnění hudební složky. Hudba

¹⁰¹ DEAN, Ken. Queen: Nový obrazový dokument. Bratislava: Vhampagne Avantgarde, 1993, s. 8

je důležitý faktor, obyvatelé z Karibiku si po příjezdu začali vytvářet vlastní sítě kostelů. Nebylo to proto, že by se nechtěli asimilovat, ale proto, že je bílé kostely jim nenabídli vřelost, naopak vůči nim chovali rasové předsudky. Především v 60. letech se rodily černé kostely. Obě instituce si byly velmi podobné, jen s malými rozdíly: černé mše lidí více informovaly o momentálním dění a bylo zde zahrnuto více hudby.

Kromě křesťanství bylo v karibské oblasti přítomno i rastafariánské hnutí. Jedná se o náboženství a filosofický směr, který uznává Haile Selassieho za bytost, do které se převtělil Bůh.¹⁰² Původně vzniklo na Jamajce ve 30. letech, časem se ale rozšířilo po celém světě, především s rozmachem reggae. Tento směr se vyznačuje speciálními účesy – dredy, kouřením marihuany a soužitím s přírodou.

Mezi obyvateli z indického poloostrova převládají hinduisté, muslimové, sikhové a parsiové. I tato náboženství se dělí na další větve. Dnes mají v Británii na 1500 mešit a roku 1995 byl otevřen hinduistický chrám. Mezi tři nejdůležitější náboženské svátky patří:¹⁰³

- muslimský Ramadán,
- festival světel, který slaví hinduisté a sikhové. Slaví se v polovině listopadu a začíná tím nový rok.
- sikhský Vaisakhi, který oslavuje zrození moderního náboženství Sikh z roku 1699

V posledních letech je trend východního vyznání a filosofie (buddhismus) možný vidět po celé západní polokouli. Není to jen díky rozpadu impéria, ale celkovým okouzlením tímto, pro nás exotickým, myšlením. Je zde vidět vzájemné ovlivňování jedné kultury druhou, což si myslím, bylo způsobeno právě koloniálními državami, jelikož britští občané tyto myšlenky přivezli do Británie, kde je rozvíjeli.

7.3. Reflexe

Životy tmavých spoluobčanů se časem objevily v masmédiích, především v televizi. Seriál *Emergency Ward 10*, který běžel v britské televizi mezi lety 1957 až 1967, odrážel život karibské menšiny v Británii. Navíc je tento seriál považován za jeden z prvních *soap operas* ve Spojeném království. Seriál má i další prvenství – roku 1964 zde „proběhl“ polibek mezi herci odlišných barev pleti.

¹⁰² I jejich svátky se točí kolem Etiopie a Selassieho – slaví se etiopské Vánoce, narození a korunovace Selassieho a také den, kdy navštívil Jamajku. Vzhledem k tomu, že Bůh je nesmrtelný a tudíž ani Selassie nemohl zemřít, jeho smrt se neslaví.

¹⁰³ <http://www.racialjustice.org.uk/RELIGIOUS%20FESTIVALS%20CALENDARS.htm>, 7. května 2007

Dalším pořadem je pětidílný dokumentární seriál, *Black man in Britain*, který reflektuje přítomnost tmavých spoluobčanů již od 16. století. Populární byla i moderátorka dětských pořadů, Floella Benjamin, původem z Trinidadu a Tobagu.

Roku 1976 také vznikl seriál *Mind your language*, který měl ale spíše rasistický nádech a který pro pobavení diváků zlehčoval téma rasismu.

8. Neběloši a jejich vstup do vysoké politiky

Nebílí občané to se vstupem do politiky neměli lehké. Nejdřív ani nesměli do veřejných funkcí vstupovat, časem se začali angažovat na regionální úrovni. To se prolomilo až v osmdesátých letech, kdy byl do parlamentu zvolen Bernie Grant. Narodil se na Guyaně a do Británie přišel roku 1963 ve věku 19 let. Do parlamentu se dostal po volbách roku 1987. Stal se tak jedním ze tří prvních tmavých členů parlamentu. Další nebilou členkou parlamentu se stala Diane Abbott, která se narodila v Británii jamajským přistěhovalcům. Třetím prvním členem parlamentu roku 1987 se stal Paul Boateng, syn ze smíšeného ghaňsko-skotského manželství. Všichni byli zvoleni za Labour Party.

Co se Indů týče, jejich začlenění do parlamentu proběhlo o 90 let dříve než u jejich karibských protějšků. Podařilo se to již roku 1892 Dadabhaiovi Naorojovi. Byl tak prvním Asiatem, který se dostal do britského parlamentu, a to za Liberal Party. I v pozdější době nebylo výjimečné, když se Ind dostal do parlamentu. Nicméně poslední osobou z indického subkontinentu, která se pyšnila titulem *Member of Parliament* byl roku 1929 Shapurji Saklatvala. Poté byli v britském parlamentu zastoupeni jen bílí. To se zlomilo až roku 1987, kdy spolu se třemi kandidáty z Karibiku byl zvolen i kandidát z Asie. Stal se jím Keith Vaz, za Labour Party ve východním Leicesteru, kde žila velmi početná asijská komunita. Keith Vaz se také narodil již ve Spojeném království imigrantům z Asie.

9. Závěr

Celkem mezi lety 1948 až 1971 přišlo do Spojeného království 2,3 milionů přistěhovalců z různých států. Toto číslo v sobě zahrnuje i přistěhovalce ze „starého“ Commonwealthu a Evropy, z oblastí, které zmiňuji ve své práci je toto číslo mnohem menší. Z Karibiku připlulo v tomto časovém úseku 220 tisíc obyvatel, kteří přišli především v padesátých letech, až do přijetí Commonwealth Immigrants Act roku 1962. Pak se jejich příliv třikrát zmenšil a novou vlnou se stali imigranti z Pákistánu a Indie.

Nově příchozích Indů bylo téměř 300 tisíc a Pákistánců 120 tisíc.¹⁰⁴ Dohromady z těchto regionů tedy přišlo 640 tisíc obyvatel s tmavou barvou pleti, což v té době bylo 1,15% celkové populace.

Jak britská společnost reagovala na příchod tmavých obyvatel? Nejdůležitější aspekty jsem nastínila v předcházejících kapitolách, nicméně ani dnes není výsledek jednoznačný.

Během posledních 60 let se v Británii odehrály velké demografické změny, což vedlo k velkým diskusím ohledně multikulturalismu, přistěhovalectví a politické korektnosti. Na rozdíl od Austrálie, Kanady a Spojených států neměla Británie s těmito fenomény zkušenost. Od počátku přistěhovalectví se vztahy vyvíjely od klidného soužití přes rasově motivované útoky až k přijetí legislativy, která upravovala jak omezení imigrace (*Commonwealth Immigration Acts*), tak ale i zakazovala diskriminaci na základě rasové příslušnosti (*Race Relations Acts*)

Problém přistěhovalectví řeší snad všechny západní země, nejvíce ty, které byly koloniálními velmocemi, ale i Německo, které se muselo vypořádat po válce s vysídlenými Němci, v 60. letech s Jugoslávci a v 90. letech s Turky. Všude žijí Asiaté, Arabové nebo černoši, většina z nich by byla ráda přijata kladně do místní, západní, společnosti, což jim bílí oponenti často znemožňují. Ačkoli to zákon zakazuje, může být v práci upřednostněn bílý uchazeč, který má stejné schopnosti. To vede k vyšší nezaměstnanosti mezi těmito skupinami a tím pádem i k jejich nespokojenosti. Stejně jako ve Francii, i v Británii mohou cítit beznaděj a protestovat proti tomu.

Lidé se nových obyvatel i báli, před jejich masovým příchodem o nich jen slýchávali, většinou byl kontakt s člověkem tmavé pleti novinkou. Když přijela první vlna, mnozí obyvatelé bílé pleti si na nově příchozí sahalí – věřili, že jim přinesou štěstí. Stalo se tak ale? Domnívám se, že vystřízlivění bylo velmi rychlé, poté, kdy se k břehům Ostrovů začaly blížit tisíce lidí s odlišnou barvou pleti, náboženstvím, kulturou a zkušenostmi. Jak vyjádřil roku 1925 ministr vnitra konzervativce William Joynson-Hicks: „Vstup cizinců do této země není právo, ale privilegium“ (*The entry of aliens to this country was not a right, it was a privilege*).¹⁰⁵ Chtěl tím naznačit, že vstup do Británie (v této době obrovské koloniální a světové mocnosti) není automatický a přistěhovalci (i v rámci impéria) by si této výsady měli vážit. Jak to bylo o 30 let

¹⁰⁴ Všechny číselné údaje jsou použity z COLEMAN, David. *The British Population*. Oxford: Oxford University Press, 1992, s. 450.

¹⁰⁵ KUSHNER, Tony. *Immigration and „Race Relations“ in Postwar British Society*. s. 411.

později? Uvědomovala si masa imigrantů, že příchod do „mateřské“ země je privilegium? Nebo to brali jako automatickou věc?

Jak jsem již psala v předchozích kapitolách, o Británii se děti na školách učily, jak je jejich „mateřská“ země přívětivá a tolerantní. Domnívám se, že Spojené království opravdu tolerantní bylo, ale jen do doby, kdy obyvatelé kolonií byli doma – ve svých zemích. Jakmile nastal masový příchod,¹⁰⁶ tolerance byla odsunuta do pozadí a do popředí nastoupily problémy, týkající se vzájemného soužití.

Na otázku, jestli Británie reagovala na příliv nových obyvatel pozitivně nebo negativně, nelze odpovědět jednoznačně. Tito imigranti nebyli přijímáni kladně, což je vidět na snaze jejich příliv omezit, jak v rovině politické, tak společenské. Zákony upravující podmínky vstupu z let 1962 až 1971 (*Commonwealth Immigrants Acts*) jejich příchod značně znesnadňovaly. Navíc i sami obyvatelé bílé pleti byli proti příchodu takového množství tmavých imigrantů. Přidělovali jim jen špatná pracovní místa, nechtěli jim pronajímat domy, utlačovali je, což mělo za následek mnoho pouličních potyček. Na druhou stranu ale byla zakázána diskriminace na základě rasové příslušnosti. Postupem času se tak bílí obyvatelé začali s nově příchozími sblížovat, poznávali jejich kulturu a zvyklosti.

Za tu dobu, co v Británii tito obyvatelé s tmavou pletí žijí, ale ušly oba tábory dalekou cestu, dnes můžeme vidět nebělošské občany ve vládě, fotbalových klubech i mezi policií. Stále ale trvá diskriminace na pracovišti, mezi barevnými panuje dvakrát vyšší nezaměstnanost než je národní průměr.¹⁰⁷

10. Summary

The topic of my thesis is „Britain and „coloured“ (non-European) immigration 1948 – 1971“.

I am going to write about the situation after the Second World War, when the British Imperium began to fall. The nations started to emancipate themselves and they tried to constitute their own independent states. After these processes, all the colonial powers had to solve a new problem – immigration from the former colonies and dependent areas. I will start with the year 1948, when *SS Empire Windrush* arrived to

¹⁰⁶ Jen mezi lety 1955 a 1962 kdy byl vydán první zákon o omezení imigrace, přišlo do spojeného království 250 tisíc přistěhovalců z Karibiku a 143 tisíc obyvatel z Indie a Pákistánu. Poté přišli ještě obyvatelé z Keni a později, v 70. letech i z Ugandy.

¹⁰⁷ <http://www.portowebbo.co.uk/nottinghilltv/revealed2.htm>, 17. dubna 2007.

the British coasts, which is the beginning of the immigration to Britain. The last year, which I am engaged in is the year 1971, when the last of the Immigrants Acts had been passed.

In the case of Great Britain, the mainly part of non-white immigrants came from the Carribean Islands and Indian peninsula. Because Britain had no experience with immigration and multiculturalism, it had to enact laws which should limit the number of the newcomers.

United Kingdom was always tolerant to the immigrants and non-white people. It was given by the colonial experience, because Britain had under its rule almost one third of the whole population of the world. But in the times, when the ships with thousands of immigrants came, Britain and its society started to think about, how to eliminate these numbers of non-white population.

But how did Britain react as a whole? We can see both reactions – possitive and also negative. Negative reactions are mainly discrimination, which could be seen also in the speeches and slogans of the politicians. The government tried to eliminate the inflow of the immigration by passing Commonwealth Immigrations Acts in the years 1962, 1968 and 1971. The possitive reaction is good seen in the culture. These immigrants influenced British culture by street festivals, new kinds of music and new tastes in gastronomie and also in laws resticting racism and discrmination – Race Relations Acts.

POUŽITÁ LITERATURA:**Dokumenty a primární zdroje:**

- British Nationality Act 1948 <http://www.uniset.ca/naty/BNA1948.htm>
- Commonwealth Immigrants Act 1962 <http://www.britishcitizen.info/CIA1962.pdf>
- Commonwealth Immigrants Act 1968 <http://www.britishcitizen.info/CIA1968.pdf>
- Immigrants Act 1971 <http://www.britishcitizen.info/IA1971.pdf>
- Race Relations Act 1965
http://www.cre.gov.uk/40years/act_one.html
- Projev Enocha Powella „Rivers of Blood“
<http://theoccidentalquarterly.com/vol1no1/ep-rivers.html>
- Race Relations Act 1976
<http://www.statutelaw.gov.uk/legResults.aspx?LegType=All+Legislation&title=Race+Relations+Act&Year=1976&searchEnacted=0&extentMatchOnly=0&confersPower=0&blanketAmendment=0&TYPE=QS&NavFrom=0&activeTextDocId=2059995&PageNumber=1&SortAlpha=0>

Sekundární zdroje – knihy:

- ABERCROMBIE, Nicholas. Contemporary British Society. Oxford: Oxford Polity Press, 2000
- BADE, Klaus. Evropa v pohybu. Praha: Lidové noviny, 2005
- BROWN, Judith; LOUIS, Roger. British History: The twentieth Century. Oxford: Oxford University Press, 1999
- CAIN P.J. British Imperialism: Crisis and Deconstruction 1914 – 1990. London: Longman, 1994
- COLEMAN, David. The British Population. Oxford: Oxford University Press, 1992
- DEAN, Ken. Queen: Nový obrazový dokument. Bratislava: Champagne Avantgarde, 1993
- DELANEY, Enda. Demography, state and society: Irish migration to Britain, 1921 – 1971. Liverpool: Liverpool University Press, 2000
- DOTY Roxanne Lynn. Anti-Immigrantism in Western Democracies. Statecraft, Desire, and the Politics of Exclusion. London: Routledge, 2003
- HAD, Miloslav. Velká Británie 1945 - 1964. Praha: , 1965

JOHNSON, Paul. *The Offshore Islanders: History of the English People*. London: Phoenix, 1992

JOHNSON, Paul. *Twentieth – century Britain: Economic, Social and Cultural Change*. London: Longman, 1998

JUDD, Denis. *Impérium*. Praha: BB art, 1999

KIMPTON, Laurence. *Britain in focus*. London: Hodder & Stoughton, 1990

LEWIS, Philip. *Islamic Britain: Religion, Politics and Identity among British Muslims*. London: O. B. Tauris, 2002

MOYNAHAN, Brian. *Velká Británie 20. století*. Praha: Knižní klub; Odeon, 1997

MORGAN, Philip; HAWKINS Sean. *Black Experience and the Empire*. Oxford: Oxford University Press, 2004

OWUSU, Kwesi. *Black British Culture and Society*. London: Routledge, 2000

PLECHANOVÁ, Běla. *Kapitoly z dějin mezinárodních vztahů 1941 - 1995*. Praha: Institut pro středoevropskou kulturu a politiku, 1997

POIRTEIR, Cathal. *The Great Irish Famine*. Dublin: Mercier Press, 1995

ROBERTS, John Morris. *Mocné říše Evropy*. Praha: Knižní klub, 2000

Sekundární zdroje – články:

ALBERTINI, Rudolf von. *The Impact of Two World Wars on the Decline of Colonialism*. *Journal of Contemporary History*, roč. 4 (1969), č. 1

BANTON, Michael. *Recent migration from West Africa and the West Indies to the United Kingdom*. *Population Studies*, roč. 7 (1953), č. 1

COHEN, William. *Legacy of Empire: The Algerian Connection*. *Journal of Contemporary History*, roč. 15 (1980), č. 5

COLEMAN, David. *U.K. Statistics on Immigration Development and Limitations*. *International Migration Review*, roč. 21 (1987), č. 4

EVANS, Peter. *Immigration: British Style*. *Transition*, roč. 10 (1971), č. 40

GISH, Oscar. *Color and Skill: British Immigration, 1955 - 1968*. in: *International Migration Review*, roč. 3 (1968) č.1

MARTIN, Philip. *Comparative Migration Policies*. *International Migration Law*, roč 28 (1994), č. 1

- MILLER, Henry. Race Relations and the Schools in Great Britain. *Phylon*, roč. 23 (1966), č. 3
- MILLER J. D.. The End of Bombast and Pessimism?. *Journal of Contemporary History*, roč. 15 (1980), č. 1
- MONEY, Jeanette. No Vacancy. The Political Geography of Immigration Control in Advanced Industrial Countries. *International Organization*, roč. 51 (1997), č. 4
- MORRIS, Lydia. Governing at a Distance: The Elaboration of Controls in British Immigration. *International Migration Review*, roč. 32 (1998), č. 4
- PEACH, G. C. K. West Indian Migration to Britain. *International Migration Review*, roč. 1 (1967), č. 2
- REESE, Trevor. Keeping Calm about the Commonwealth. *International Affairs*, roč. 41 (1965), č. 3
- STUDLAR, Donley. British Public Opinion, Colour Issues and Enoch Powell: A Longitudal Analysis, *British Journal of Political Science*, roč. 4 (1974), č. 3
- WILSON, Anne. “Mixed Race” Children in British Society: Some Theoretical Considerations. *The British Journal of Sociology*, roč. 34 (1984), č. 1
- WILSON, Robert. Commonwealth Citizenship and Common Status. *The American Journal of International Law*, roč. 57 (1963), č. 3
- WHEARE, K. C. The Nature and Structure of Commonwealth. *The American Political Science Review*, roč. 47 (1953), č. 4

Internetové odkazy:

[www. direct.gov.uk](http://www.direct.gov.uk) - stránky britské vlády

[www. thecommonwealth.org](http://www.thecommonwealth.org) - oficiální stránky Commonwealthu

[www. youngcommonwealth.org](http://www.youngcommonwealth.org) - oficiální stránky Commonwealthu, určené mladým lidem

[www. wikipedia.org](http://www.wikipedia.org) – internetová encyklopedie

[www. bbc.co.uk](http://www.bbc.co.uk)

[www. portowebbo.co.uk](http://www.portowebbo.co.uk) - stránky londýnské čtvrti Notting Hill, kde proběhly rasové nepokoje

[www. cre.gov.uk](http://www.cre.gov.uk) – stránky o imigraci do Británie

[www. movinghere.co.uk](http://www.movinghere.co.uk) – stránky o imigraci do Británie